

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет філології, історії та політико-юридичних наук
Кафедра германської філології та методики викладання іноземних мов

ОПП «Германські мови та літератури
(переклад включно)»

035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша –
англійська

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

**«Структурно-семантичні особливості англословної термінології сфери
транспортного бізнесу: перекладацький аспект»**

студентки
Постоевої Ольги Георгіївни

Науковий керівник
Міщенко Тетяна Віталіївна
канд. філол. наук., доцент

Рецензенти:
Талавіра Н.М.
канд. філол. наук., доцент

Мосієнко О.В.
канд. філол. наук., доцент
Житомирського державного
університету ім. Івана Франка

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Олена Василівна ДАВИДЕНКО
канд. пед. наук, доцент

(підпис)

(дата)

Structural and Semantic Peculiarities of English Terminology in the Sphere of
Transport Business: A Translation Perspective
by

Olga Postoieva

A Master's Thesis

Submitted to the Department of Germanic Philology and Foreign Language Teaching Methodology
Nizhyn Mykola Gogol State University

In Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Philology
December 2025

Supervised by associate professor Tetiana Mishchenko

Анотація

Кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню структурно-семантичних особливостей англомовної термінології сфери транспортного бізнесу та специфіки її перекладу в документах, що регулюють міжнародне співробітництво.

У першому розділі визначено теоретичні засади дослідження англомовної термінології транспортного бізнесу. Здійснено аналіз поняття «термін» як об'єкта лінгвістичних досліджень у роботах вітчизняних і зарубіжних науковців та пропонується робоче визначення цього поняття. Розглянуто основні підходи до визначення структури англомовних термінів, представлені в науковій літературі, та обґрунтовано доцільність застосування структурної класифікації термінів (прості, складні, терміни-словосполучення) для подальшого структурно-семантичного аналізу. Окреслено загальні риси англійської та української бізнес-термінології, складовою якої є термінологія транспортного бізнесу, а також висвітлено політико-економічні чинники, що впливають на її формування та розвиток.

У другому розділі розкрито особливості перекладу англомовної термінології сфери транспортного бізнесу українською мовою. Обґрунтовано семантичну класифікацію термінів транспортного бізнесу, що охоплює дев'ять тематичних груп. Проведено детальний структурно-семантичний аналіз термінів відповідно до виокремлених груп. Визначено лексико-семантичні особливості текстів транспортного бізнесу. Проведено аналіз способів перекладу англійських термінів українською мовою з графічними відображеннями їх кількісних показників. Встановлено, що найпоширенішим способом перекладу є калькування. Водночас з'ясовано, що для близько 20% термінів використання лише одного способу є недостатнім для забезпечення адекватного перекладу, у зв'язку з чим застосовуються комбіновані варіанти.

Ключові слова: термін, способи перекладу, структурно-семантичний аналіз термінів, термінологія сфери транспортного бізнесу.

Abstract

The thesis is devoted to the study of the structural and semantic peculiarities of English terminology in the sphere of transport business and the specifics of its translation in documents regulating international cooperation.

The first chapter defines the theoretical foundations for the study of English terminology in the sphere of transport business. The analysis of the concept of “term” as an object of linguistic research in the works of domestic and foreign scholars is carried out, and a working definition of this concept is proposed.

The research examines main approaches to defining the structure of English-language terms presented in scholarly literature. The thesis substantiates the feasibility of applying a structural classification of terms (simple terms, compound terms, and multi-word terms) for further structural and semantic analysis. The general characteristics of English and Ukrainian business terminology, of which transport business terminology is an integral part, are identified, and the political and economic factors influencing its formation and development are highlighted.

The second chapter reveals the peculiarities of translating English terminology in the sphere of transport business into Ukrainian. A semantic classification of transport business terms encompassing nine thematic groups is substantiated. A detailed structural and semantic analysis of the terms according to the identified groups is conducted. The research determines lexical and semantic features of transport business texts. The study analyzes methods for translating English terms into Ukrainian and presents graphical representations of their quantitative indicators. The analysis shows that calque translation occurs most frequently. At the same time, the results indicate that for about 20% of the terms, just one translation method does not ensure adequate rendering, so translators use combined approaches.

Keywords: term, translation methods, structural and semantic analysis of terms, terminology in the sphere of transport business.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТРАНСПОРТНОГО БІЗНЕСУ	11
1.1. Дослідження поняття «термін» як об'єкта лінгвістичних досліджень.....	11
1.2. Структурний аналіз англomовної термінології.....	15
1.3. Термінологія транспортного бізнесу як складова бізнес-термінології в англійській та українській мовах.....	19
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТРАНСПОРТНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	32
2.1. Структурно-семантичні особливості англomовної термінології транспортного бізнесу	32
2.2. Лексико-семантичні особливості текстів транспортного бізнесу (топоніми, ергоніми, аббревіатури).....	44
2.3. Аналіз застосування способів перекладу при відтворенні англійських термінів в українській мові	46
Висновки до розділу 2	62
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
СПИСОК СЛОВНИКІВ І ДОВІДНИКІВ	73
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	73
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність теми роботи зумовлена бурхливим розвитком міжнародного співробітництва України та західних держав, що обґрунтовує нагальність досліджень у сфері англо-українського перекладу термінології текстів міжнародних угод, конвенцій, директив, законів загалом, та термінології сфери транспортного бізнесу, зокрема.

У сучасному світі транспортний бізнес є ключовою складовою глобальної економіки, забезпечуючи безперервний рух товарів між країнами. В умовах інтернаціоналізації ринків і зростання обсягів міжнародних перевезень особливої актуальності набуває питання уніфікації та стандартизації транспортної термінології. Саме терміни є основою професійної комунікації між суб'єктами транспортного ринку – перевізниками, експедиторами, митними брокерами, страховими компаніями, державними органами. Недостатня узгодженість термінів або неточність перекладу може призвести до юридичних колізій, фінансових втрат чи організаційних непорозумінь у міжнародній практиці.

Водночас у процесі перекладу англomовної транспортної термінології українською мовою виникають труднощі, пов'язані зі специфікою термінотворення, семантичною багатозначністю, відсутністю точних структурних відповідників та розбіжностями у когнітивно-культурному сприйнятті понять. Тому постає необхідність глибшого вивчення структурно-семантичних особливостей транспортних термінів, систематизації способів їх перекладу та розроблення принципів адекватного відтворення англomовних термінів українською мовою з урахуванням контексту, галузевих стандартів і мовних норм.

Стан вивченості проблеми. Проблематика вивчення терміна як об'єкта лінгвістичних досліджень має важливе місце в сучасному мовознавстві. Значний внесок у його дослідження зробили як українські, так і зарубіжні науковці: Ж. Він'є, А. Д'яков, В. Карабан, М. Кабре, І. Квітко, Т. Кияк, З. Куделько І.

Корунець, А. Мартен, М. Мостовий, О. Селіванова, Дж. Сейджер.

Дослідження структурних особливостей термінів представлено в роботах Н. Біян, В. Карабана, А. Коваленка, О. Янковець, О. Демиденка.

У сфері бізнес-комунікації, до якої належить і термінологія транспортного бізнесу, Ф. Баргієлі-Чіаппіні, С. Нікерсон, Б. Планкен та В. Юшкевич досліджують бізнес-дискурс як окремий тип інституційної комунікації та простежують його розвиток у сучасному англомовному середовищі.

Сукупність цих підходів демонструє, що вивчення термінології – багатовимірний процес, що охоплює семантичний, структурний та комунікативний аспекти і має важливе значення для ефективної професійної взаємодії, зокрема у сфері транспортного бізнесу.

У контексті транспортного бізнесу терміни набувають ще більшої значущості, оскільки ця галузь має власну складну систему понять і категорій. Саме тому дослідження термінів транспортної сфери необхідне для стандартизації професійного дискурсу, оптимізації процесів перекладу, навчання і міжнаціональної комунікації.

Мета роботи – виділити основні семантичні групи термінології транспортного бізнесу, проаналізувати їхню структуру та способи їх перекладу.

Досягнення мети передбачає виконання наступних **завдань**:

1. визначити теоретичні засади дослідження англомовної термінології сфери транспортного бізнесу;
2. проаналізувати структурно-семантичні особливості англійської термінології, описати та проаналізувати особливості перекладу англомовної термінології сфери транспортного бізнесу українською мовою.

Об'єктом дослідження є термінологія сфери транспортного бізнесу, а **предметом** – структурно-семантичні особливості англійської термінології сфери транспортного бізнесу та їхній переклад українською мовою.

Методи дослідження. Мета та завдання дослідження передбачають використання як загальнонаукових, так і спеціальних лінгвістичних методів.

Метод аналізу наукових джерел призначений для збору та обробки теоретичного матеріалу, що допоможе визначити засади дослідження термінології транспортного бізнесу. *Метод суцільної вибірки* необхідний для відбору з документів фактичного матеріалу, термінів сфери транспортного бізнесу. *Описовий метод, семантичний аналіз та аналіз дефініцій* спрямовані на вивчення ключових понять дослідження, термінів, їх систематизацію та з'ясування їх особливостей у визначеному контексті. *Класифікаційний аналіз* використано для власне класифікації виокремленого фактичного матеріалу. *Порівняльний аналіз* використано з метою зіставлення способів перекладу термінів українською мовою. *Графічний метод* застосовано для наочності результатів дослідження.

Наукова новизна визначається внеском в уточнення поняття транспортного бізнесу та виокремлення семантичних груп термінів сфери транспортного бізнесу.

Теоретичне значення роботи полягає в описі способів перекладу для відтворення англійських термінів сфери транспортного бізнесу, міжнародного співробітництва, який дозволяє зробити внесок у лексикологію англійської мови та практичний курс перекладознавства.

Практичне значення роботи полягає у тому, що її результати можуть бути використані на заняттях з перекладознавства, теорії і практики перекладу, порівняльної стилістики англійської та української мов, написання наукових робіт, статей, розробки та удосконалення галузевих термінологічних словників. Також ця робота може бути корисною для спецкурсів з ділової англійської мови для студентів, що вивчають підприємництво, менеджмент, лінгвістику, транспорт та юриспруденцію.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень були висвітлені на *двох конференціях*: V Міжнародній науково-практичній конференції «Наука і молодь – 2025: пріоритетні напрями глобалізаційних змін», яка була організована НАПН України, Люблінським католицьким університетом (м. Київ, 23 квітня 2025 р.). Тема доповіді: «Термінологія

транспортного бізнесу як складова бізнес-термінології в англійській та українській мовах»; Науковій конференції «Психолого-педагогічний супровід підготовки конкурентоспроможних фахівців: виклики сьогодення» (м. Київ, 26 лютого 2025 р.), яку було організовано НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти». За результатами опубліковано *тези* доповіді: «Структурні аспекти дослідження англомовної термінології транспортного бізнесу».

Також на основі матеріалів дослідження було опубліковано *1 статтю* (категорії Б): Міщенко Т. В., Постоева О. Г., Бадьйор. Особливості перекладу англомовної термінології сфери транспортного бізнесу українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2025. Т. 2, №75. С. 112-119.

Структура роботи. Магістерське дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списків використаних та довідкових джерел, списку ілюстративного матеріалу та додатків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність роботи, визначено її мету, завдання, об'єкт та предмет, окреслено методи, теоретичне та практичне значення дослідження, дані про апробацію, а також проведено короткий аналіз ступеня вивченості теми.

Перший розділ розкриває поняття «термін» як об'єкта лінгвістичних досліджень, структурні аспекти дослідження англомовної термінології, характеристику термінології транспортного бізнесу як складової бізнес-термінології в англійській та українській мовах.

Другий розділ містить детальний аналіз структурно-семантичних особливостей англомовної термінології транспортного бізнесу, лексико-семантичних особливостей текстів транспортного бізнесу, та аналіз застосування способів перекладу при відтворенні англійських термінів в українській мові.

У **висновках** представлено основні результати виконаного дослідження.

Список використаних джерел містить 45 наукових праць українською та англійською мовами.

У **списку довідкових джерел** зазначено 6 словників, які використовувалися для аналізу семантичного аналізу термінів, аналізу їх перекладу; визначення наукових дефініцій, використаних у дослідженні.

Список джерел ілюстративного матеріалу складається з 26 текстів (кодексів, законів, конвенцій, директив ЄС, міжнародних угод СОТ), які було розглянуто в дослідженні.

Додатки включають таблицю, у якій міститься 408 термінів сфери транспортного бізнесу, назви міжнародних документів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТРАНСПОРТНОГО БІЗНЕСУ

1.1. Дослідження поняття «термін» як об'єкта лінгвістичних досліджень

Термінологія як система мовних одиниць є важливою складовою кожної професійної галузі, а закономірності її формування та розвитку притаманні й окремим термінам.

Хоча термінологія входить до складу лексичної системи мови, вона істотно відрізняється від загальновживаної лексики. Крім того, окремі лінгвісти виокремлюють наукову й технічну термінологію. Зокрема, Ж. Віньє та А. Мартен зазначають, що така диференціація зумовлена особливостями становлення науки й техніки: техніка сформувалася внаслідок тривалих емпіричних пошуків, проб і помилок, здебільшого пов'язаних із практичною діяльністю ремісників, тоді як наука розвивалася самотійно, поступово відмовляючись від містичних і релігійних уявлень, і лише на початку 19 століття завдяки новим відкриттям змогла дати потужний поштовх розвитку та поширенню технічних знань. Тому «не можна вважати само собою зрозумілим, що наука й техніка належать до однієї й тієї ж галузі мислення і в мові можуть бути висловлені одними й тими самими лінгвістичними засобами... У кожному випадку мова використовує різні поняття і власні синтаксичні засоби» [5, с. 11].

Іншу точку зору висловлюють Д'яков А. С., Т. Р.Кияк, З. Б. Куделько: «В часи стрімкого розвитку науки й техніки ці дві сфери людської діяльності розвиваються паралельно, взаємодоповнюють, взаємозбагачують одна одну. Сьогодні вже більш логічно стверджувати про існування мови науки, в межах якої є мова техніки» [5, с. 11].

І. В. Корунець називає мову «значущим засобом інтеграції науки», основу якого складають терміни. Наприкінці 60-х років термін «термінологія» вживався в двох значеннях:

- «термінологія – сукупність слів і словосполучень, що називають спеціальні об’єкти і виражають спеціально-професійні поняття.

- термінологія – розділ мовознавства, що вивчає сукупності термінів, їх граматичну організацію та закони функціонування» [16, с. 282].

В. І. Карабан запропонував розмежувати значення цього терміну, ввівши новий термін «термінознавство» під яким слід розуміти «розділ науки, що досліджує семантичну природу, граматичну організацію і закони функціонування термінів, що обслуговують різні сфери професійної діяльності людини.

Таким чином, за терміном «термінологія» збереглося значення сукупності слів і словосполучень, що виражають спеціально-професійні поняття. Термінознавством назвали наукову дисципліну, предметом якої є термінології різних галузей професійної діяльності людини».

До основних завдань термінознавства за І. В. Корунцем належать:

1. «аналіз ролі термінології в комунікативних процесах;
2. визначення місця термінології в системі мови;
3. дослідження семантичної своєрідності термінів в зіставленні зі словами загальноповсякденної лексики і вільними й стійкими словосполученнями;
4. аналіз граматичної організації простих (слів) і складових (словосполучень) термінів;
5. дослідження специфіки термінологічних словосполучень в сукупності з вільними і фразеологічними словосполученнями;
6. конкретизація поняття «термінологічна система» і розробка методик аналізу та опису терміносистем» [16, с. 282].

Терміни певної галузі відтворюють відповідні поняття, які перебувають у закономірних взаємозв’язках. Саме тому між складниками термінів існує функціональна залежність, що точно й однозначно передає систему понять галузевого термінологічного спрямування.

До характерних рис терміносистеми належать її цілісність, узгодженість її частин, відносна стійкість, структурованість.

Цільовим компонентом термінології є термін. Зокрема, Cambridge Dictionary [49] дає таке визначення «термін» (від лат. *terminus* «межа, кінець») – «це спеціальне слово або словосполучення, прийняте в певній професійній сфері і використовується в особливих умовах, що вказує на термінологізацію».

Більшість науковців погоджується, що термінологізація є однією з провідних лінгвостилістичних ознак наукового функціонального стилю, становлячи інформативну основу лексики мови науки. Термін при цьому зазвичай трактується як мовна одиниця, призначена для вираження спеціального поняття.

Такі ж визначення термінології знаходимо і в зарубіжних словниках лінгвістичних термінів. Так, у словнику французького вченого Ж. Марузо «термінологія визначається як система термінів, які використовуються для вираження понять, притаманних певній науці» [50].

У підґрунті кожного терміна завжди міститься визначення (дефініція) реалії, яку він позначає, що забезпечує точність і водночас лаконічність характеристики відповідного предмета чи явища. Кожна наукова сфера користується власним набором термінів, які формують її термінологічну систему.

У сучасній лінгвістиці існує кілька трактувань поняття «термін». Зокрема, О. О. Селіванова вважає терміном «слово або словосполучу, що позначає спеціальне поняття, яке функціонує в науковому, технічному, виробничому, мистецькому чи іншому професійному контексті» [27, с. 617].

За визначенням В. І. Карабана, науково-технічні терміни є мовними одиницями, які слугують для позначення понять певної спеціалізованої професійної сфери науки чи техніки [12, с. 315].

Проблему визначення поняття «термін» вивчають також зарубіжні мовознавці. Зважаючи на те, що термін є ключовим об'єктом термінологічних досліджень, М. Кабре наголошує, що терміни або термінологічні одиниці можна трактувати як елементи, які відображають знання, належать до мовної системи та становлять важливу складову комунікації. Науковець вважає, що

термінологія охоплює три основні аспекти: когнітивний, лінгвістичний і комунікативний [41].

Такої ж думки дотримується дослідник Дж. С. Сейджер. Він зазначає, що, «виходячи з припущення, що термінологія є семантично обґрунтованою наукою, її можна вивчати з точки зору когнітивного вимірювання, а також з точки зору лінгвістичного вимірювання та комунікативного вимірювання» [43, с. 3].

При визначенні терміна дослідники підкреслюють його функціонально-смысловий бік, оскільки термін має стосуватися одного поняття.

І. С. Квитко стверджує, що термін – «це слово або словосполучення, яке співвідноситься з поняттям певної впорядкованої сфери знань (науки чи техніки), перебуває у системних зв'язках з іншими лексичними одиницями та разом із ними в конкретний період утворює замкнену систему, що вирізняється високим рівнем інформативності, однозначністю, точністю й відсутністю експресивного забарвлення» [13, с. 21].

М. І. Мостовий визначає термін «як слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значенням, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва» [20].

Згідно В. Я. Коваленка, «термін – це емоційне нейтральне слово чи словосполучення, яке вживається для точного вираження понять та назв предметів» [14].

І. В. Корунець терміном називає «слово або словосполучення, яке служить для чіткого вираження поняття, специфічного для якої-небудь галузі знання, виробництва або культури, та яке обслуговує комунікативні потреби в цій сфері діяльності людини» [16].

Р. І. Дудок під терміном розуміє «слова, обмежені особливим призначенням: вони прагнуть бути однозначними як точне вираження понять та назв речей... Терміни існують не просто в мові, а у складі певної термінології» [9].

Аналіз різних трактувань визначення «термін» показав відсутність

єдиного уніфікованого формулювання. Одні вчені намагаються описати його, згадуючи його характерні ознаки, такі як точність, лаконічність, беземоційність, а інші виділяють термін шляхом його протиставлення іншій одиниці мови.

Робочим визначенням пропонуємо таке: термін (слово або словосполука) – мовний засіб вираження спеціального поняття у науково-технічній сфері, якому притаманні беземоційність, точність та лаконічність.

У межах нашого дослідження термін розглядається як слово чи словосполука, що виражає поняття у транспортному бізнесі і регулярно використовується у відповідному фаховому дискурсі.

Загалом можна дійти висновку, що термінологія відіграє важливу роль в професійному дискурсі, з огляду на те, що вони полегшують професійну комунікацію, сприяють взаєморозумінню у певній сфері, допомагають нівелювати багатозначність та встановлювати контакти з особами, що мають певні знання у професійних галузях.

1.2. Структурний аналіз англomовної термінології

На сучасному етапі розвитку мовознавства особливої актуальності набуває проблема структурної класифікації термінологічної лексики. Сучасні дослідники висловлюють різні підходи та погляди щодо принципів класифікації термінологічних одиниць. Так, український дослідник А. Я. Коваленко [14] поділяє всі терміни за будовою на прості, складні та терміни-словосполучення. Таку ж точку зорувисловлюють і дослідники О. В. Янковець [2916], Н. Біян [3]. Зокрема, на думку дослідників, прості терміни – це такі, які складаються із одного слова: *circuit* (електричне коло), *sensor* (датчик). Складні – такі терміни, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс: *flywheel* (маховик).

За структурним критерієм, дослідники Н. Біян [3], А. Я. Коваленко [16] розподіляють терміни на такі групи:

- «терміни базового рівня, або загальноновживані, до яких належать загальнонаукові терміни, термінологічні одиниці суміжних галузей, а також базові терміни, зрозумілі навіть особам без спеціальної фахової підготовки;
- вузькоспеціалізовані терміни, диференційовані за тематикою, що охоплюють найменування об'єктів і процесів конкретної професійної діяльності, а також професіоналізми, елементи професійного сленгу й жаргону» [3].

«За формальною структурою виділяють:

- монокомпонентні терміни;
- багатоконпонентні терміни» [3].

А. Я. Коваленко вказує на те, що «усі терміни об'єднуються в термінологічні системи, які виражають поняття певної галузі знань. У кожній такій системі утворюються певні групи, для яких спільним є їх приналежність до класу предметів, або до класу властивостей, процесів, тощо» [14].

А. Я. Коваленко пропонує поділ термінів на «прості, складні та словосполучення-терміни: перші складаються з одного слова, другі – з двох або більше слів, що пишуться разом чи через дефіс, а треті – з кількох компонентів, які мають власну структуру та словотвірну специфіку» [15, с. 259].

О. П. Демиденко і О. А. Горбатюк виділяють «однослівні терміни й терміни-словосполучення, які, залежно від кількості складників та характеру зв'язків між ними, можуть бути двокомпонентними або багатоконпонентними» [6].

Н. І. Єльнікова виокремлює такі види термінів [10]:

- «Коренево-флексивні термінологічні одиниці. Дослідниця зазначає, що у процесі запозичення ці терміни надходили із мов-донорів у тому фонетичному оформленні, в якому вони вживалися в рідній мові.

- Терміни-афіксальні деривати. Терміни, до складу яких входять префікси або суфікси: subaction.

- Терміни-комполитні деривати. Терміни, утворені складанням двох коренів або основ, більшість дериватів, утворених основоскладанням, має

двокомпонентний характер: unlawfulness.

– Терміни-аббревіатури. Під аббревіатурою дослідниця розуміє терміни-іменники, які складаються зі скорочених компонентів складного (вихідного) слова / терміна: EU, EDRPOU»

На думку В. І. Карабана, науково-технічні терміни, будучи мовними одиницями, що позначають поняття спеціалізованих професійних сфер науки й техніки, є важливою складовою науково-технічних текстів і водночас однією з основних проблем у процесі їх перекладу. Це зумовлено їхньою багатозначністю, відсутністю усталених перекладних відповідників (особливо у випадку термінів-неологізмів), а також національною варіативністю термінології, тобто існуванням різних назв одного й того самого явища, процесу чи об'єкта в американському, британському, канадському та інших різновидах англійської мови [12, с. 282].

«Для правильного перекладу терміна важливо знати його словотвірну і морфологічну структуру та семантичні відмінності від загальнонародних слів. За своєю будовою терміни поділяються [12, с. 315] на прості (наприклад, *depot* – депо (місце, звідки відправляються або куди прибувають транспортні засоби, такі як автобуси чи поїзди), *tanker* – танкер, *locomotive* – локомотив), похідні – суфіксальні (*transportation* – транспортування), префіксальні (*transshipment* – перевантаження, *reload* – перезавантаження) суфіксально-префіксальні (*reprocessing* – повторна обробка), складні (*cruise control* – круїз-контроль, *side-loader* – бічний навантажувач (вантажівка з краном для розвантаження контейнерів збоку) та терміни-словосполучення (*bill of lading* – коносамент (транспортний документ, що підтверджує прийняття вантажу до перевезення), *free on board (FOB)* – франко-борт (умова постачання, за якої продавець несе витрати до моменту завантаження товару на судно), *delivered at place (DAP)* – доставка до місця (умова постачання, за якої продавець несе витрати до зазначеного місця призначення).

Згідно класифікації Н. Р. Біян, А. Я. Коваленко [3; 15] наведемо такі приклади термінів, що вживаються в дискурсі транспортного бізнесу [23]:

- «Терміни базового рівня (широкого вжитку): *transport* – транспорт, *logistics* – логістика, *freight* – вантаж.

- Вузькоспеціальні терміни: *intermodal freight transport* – інтермодальні перевезення (використання кількох видів транспорту без перевантаження вантажу); *bill of lading* – коносамент (транспортний документ, що підтверджує прийом вантажу до перевезення); *deadhead* – холостий пробіг (переміщення транспорту без вантажу або пасажирів)».

За структурним критерієм, В. Карабан виділяє [12, с. 383-405] кілька моделей складних термінів. Нижче представлено моделі термінів за Карабаном та наші приклади термінів транспортного бізнесу [23]:

- Терміни моделі N1+ N2: *application period* – термін подання заяви, *cargo ship* – вантажне судно, *freight terminal* – вантажний термінал.
- Складні терміни з фінальним термінокомпонентом -looking: *modern-looking* – сучасний на вигляд. Хочемо зазначити, що терміни з -looking, не є специфічними для галузі транспорту, хоча можуть використовуватися для опису зовнішнього вигляду об'єктів.
- Багаточленні атрибутивні словосполучення: *air transport movement table* – графік руху повітряного транспорту, *road freight transport regulation* – регламент автомобільних вантажних перевезень.
- Терміни моделі (N+Part. I)+N: *fuel-saving engine* – двигун, що заощаджує паливо, *load-carrying capacity* – вантажопідйомність.
- Терміни моделі (N+Part. II)+N: *the EU sponsored project* – проєкт, що фінансується ЄС, *containerized cargo unit* — контейнеризована вантажна одиниця.
- Терміни моделі (Adj.+Part. I)+N: *heavy-lifting machine* – машина для підняття важких вантажів.
- Терміни моделі (Adj.+Part.II)+N: *fully-loaded truck* – повністю завантажена вантажівка, *automatically-controlled system* – автоматично керована система.

- Терміни моделі (Num.+Part. II)+N: *two-wheeled vehicles* – двоколісні автомобілі, *six-engined aircraft* – літак із шістьма двигунами.
- Складні терміни з антропонімами: *Boeing aircraft model* – модель літака Boeing [23].

У нашій роботі, структурний аналіз термінів буде здійснено на основі класифікації А. Я. Коваленка, де терміни поділяються на прості, складні та терміни-словосполучення. Саме такий підхід до поділу термінів є ключовим для фахової лексики сфери транспортного бізнесу і входить у різні класифікації, які характеризують роль термінів і місце у термінологічній системі фахової мови.

1.3. Термінологія транспортного бізнесу як складова бізнес-термінології в англійській та українській мовах

В сучасному світі бізнес є основою життя суспільства та економіки країни. З'являється все більше підприємців, від маленьких приватних компаній – мікробізнесу (де працюють 3-5 осіб), до великих транснаціональних компаній, які працюють по всьому світу. Світ бізнесу характеризується власними правилами, термінологією, отже, йому властивий власний специфічний дискурс – бізнес-дискурс, який наразі знаходиться на стадії розвитку та є об'єктом дослідження бізнес-лінгвістики.

Важливою складовою бізнес-термінології є термінологія сфери транспортного бізнесу. Тому перш ніж безпосередньо перейти до аналізу особливостей термінології сфери транспортного бізнесу, розглянемо особливості бізнес-дискурсу і бізнес-термінології.

В англomовній науковій традиції існує такий напрям досліджень як «business discourse research», пов'язаний з описом взаємодії між індивідами, які переслідують позамовні цілі отримання фінансової вигоди. Крім того, становлення нової дисциплінарної галузі супроводжується достатньою рухливістю в трактуванні самого поняття бізнес-дискурсу. Найчастіше в

роботах одних і тих же авторів, поняття «бізнес-дискурс» трактується як «взаємодія між індивідами, діяльність яких зосереджена на бізнесі і контакти яких мотивовані бізнесом» [30], або як «спосіб спілкування, що складається у використанні людьми усного та писемного мовлення для виконання ними обов'язків у комерційних організаціях» [30].

Західноєвропейські вчені Ф. Баргієла-Чіаппіні, С. Нікерсон, Б. Планкен, визначають бізнес-дискурс як «все, що пов'язане з тим, як люди спілкуються, використовуючи живе спілкування або листування, в комерційних організаціях для виконання роботи», як «соціальне спілкування в бізнес- контексті» [31].

Юшкевич В. І. досліджує питання англomовного ділового дискурсу [28, с. 25]. Сучасний англomовний діловий дискурс сформувався протягом останніх десятиліть і сьогодні відіграє важливу роль: «Період становлення сучасного англomовного бізнес-дискурсу охоплює 1970-ті роки XX століття – початок XXI століття, який характеризується переходом до сучасної ринкової економіки та розвитком бізнесу й приватного підприємництва у високорозвинених країнах, таких як США та Велика Британія. Економічні процеси того часу супроводжувалися змінами у громадській думці та дискусіями щодо майбутнього розвитку в кожній країні, а також масовим створенням малих, середніх і особливо великих бізнес-структур, для керівництва якими був необхідний постійний обмін значною кількістю професійної інформації. Саме ці фактори сприяли формуванню значного масиву бізнес-дискурсу» [21, с. 17].

Сьогодні сфера бізнесу належить до найбільш значимих сфер суспільного життя. Сучасні економічні та соціальні умови висувують на перший план потребу у підвищенні комунікативної компетентності фахівців бізнесу. Багато термінів і понять, що належать до сучасного ділового середовища, вже давно виходять за межі професійного використання, тому все більше людей, не пов'язаних із бізнесом, потребують розуміння змісту категорій і явищ сучасного ділового світу [28, с. 26].

Масове виробництво товарів і послуг наприкінці XIX століття, виникнення наукового менеджменту та маркетингу на початку XX століття, а також

термінологічний бум «ділової лексики» в середині ХХ століття суттєво трансформували англomовний бізнес-дискурс, збагачуючи її новими поняттями й термінами [21, с. 17].

Усе це сприяло виникненню «нового напрямку науки – бізнес-комунікації, яка відіграє ключову роль у досягненні успіху в сучасному діловому середовищі. Це зумовлено тим, що, по-перше, багато бізнес-процесів ґрунтуються на безпосередній взаємодії між людьми в різноманітних ситуаціях, а по-друге, ділова комунікація є найефективнішим способом обговорення й розв'язання важливих питань.

Важливість комунікації у сфері економіки надзвичайно велика, оскільки вона сприяє налагодженню та розвитку співпраці й партнерських відносин між колегами, керівниками та підлеглими, а також між діловими партнерами й конкурентами» [28, с. 31]. «У бізнесі комунікація – посідає центральне місце, оскільки організована діяльність людей здійснюється за допомогою дискурсів, у яких значення й дія нерозривно пов'язуються в комунікації» [31].

Попри значну роль дискурсу в економічній сфері, існують дискусійні питання щодо його меж і категоризації. Дослідники відзначають наявність різних підходів до визначення поняття «ділове спілкування», яке інтерпретують як інституційний дискурс (institutional discourse), професійний дискурс (professional discourse), дискурс на робочому місці (корпоративний, workplace discourse) або діловий/бізнес-дискурс (business discourse). В англomовних джерелах ці терміни часто використовують як синоніми, проте деякі автори розрізняють їх: «дискурс на робочому місці» та «інституційний дискурс» мають ширше значення, тоді як «діловий» і «професійний дискурс» – більш специфічне. Крім того, вони відрізняються за сферою застосування: «професійний дискурс» охоплює всі галузі професійної діяльності, тоді як «діловий дискурс» стосується лише комерційної сфери. Водночас багато дослідників визначають комунікацію в економічній сфері саме як діловий або бізнес-дискурс, розглядаючи його як різновид інституційного дискурсу [28, с. 27-28].

Щоб обґрунтувати цю позицію, звернемося до більш детального аналізу терміна «діловий дискурс» та його дефініцій. Визначення ділового дискурсу передбачає насамперед уточнення терміна «бізнес» (діловий), який, згідно з фаховими словниками з економіки та бізнесу, має такі основні значення [28, с. 28]:

- «бізнес» охоплює види людської діяльності, пов'язані з купівлею та продажем товарів і послуг з метою отримання прибутку» [48];

- «бізнес – це комерційна діяльність; справа, угода, біржова операція; торговельне підприємство; форма підприємницької діяльності, що приносить прибуток» [48, с. 20].

Бізнес розглядається як діяльність, спрямована на виробництво та реалізацію товарів і послуг: «бізнес може охоплювати виробництво продукції, одночасно забезпечуючи фінансування цієї діяльності, включаючи надання кредитів, торгівлю цінними паперами, страхування, пов'язане із захистом капіталу під час ділових операцій. Інші форми бізнесу включають комерційну діяльність, тобто продаж товарів, а також різноманітні послуги, такі як бухгалтерський облік, ремонт продукції тощо [48, с. 110].

В. І. Юшкевич стверджує, що «бізнес включає в себе широке коло понять, які охоплюють не тільки торгівельно-фінансові операції, а й виробничі відносини, а саме проблеми виробництва й управління» [28, с. 25]. Мова ділового спілкування слугує не лише інструментом передавання спеціалізованої інформації, але й виступає основним засобом комунікації в системі виробничо-економічних відносин – від побутово-неформальних до суто професійних рівнів.

Розглянемо основні відмінності термінології українського бізнес-дискурсу від англomовного бізнес-дискурсу.

Характеризуючи відмінності термінології українського бізнес-дискурсу, варто зазначити, що головна її відмінна риса полягає в тому, що українська термінологія містить велику кількість запозичень, зокрема, запозичень з англійської мови. Цей факт обумовлений тим, що через поширення практики

ведення міжнародної співпраці, учасники переговорів, процесу виробництва, тощо, мають володіти уніфікованою системою термінології, з метою досягнення взаєморозуміння в процесі комунікації [2]. Англійська мова є джерелом більшості сучасних бізнес-термінів (наприклад, *marketing*, *startup*, *branding*). Український бізнес-дискурс часто запозичує англіцизми без змін, наприклад, менеджмент, лізинг, франчайзинг; або має власні відповідники: управління (*management*), підприємництво (*entrepreneurship*), бренд – торгова марка.

Щодо рівня формалізації, то слід зазначити що український дискурс зазвичай формальніший, особливо в офіційних документах (угоди, листи, договори). Натомість в англomовному середовищі допускається більше неформальності, особливо в електронному листуванні (*Hi John, Thanks a lot, Best regards*).

Існують певні культурно-мовні особливості, зокрема, українська термінологія тісніше пов'язана з державною системою, правовими нормами та національною діловою етикою. Наприклад, суб'єкт господарювання, фіскальний орган, господарська діяльність. В англійському дискурсі частіше використовуються універсальні, спрощені формулювання, такі як: *business entity* – юридична особа чи суб'єкт господарювання, *tax authority* – податковий орган, *operations* – операції (або діяльність, залежно від контексту).

Щодо стилістики та побудови речень, в українському дискурсі традиційно вживаються довші, складні конструкції. Англomовний бізнес-стиль прагне до лаконічності, вживаючи короткі речення, маючи чітку структуру [4].

Є відмінності у використанні правових термінів та скорочень. В українських документах переважно уникають скорочень, натомість використовують повну назву терміну. В англійській поширені аббревіатури: CEO, B2B, IPO, тощо. Часто вони не мають повних аналогів в українській мові або вживаються в оригіналі.

Попри відмінності, український та англomовний бізнес-дискурси мають чимало спільного, і це цілком природно в умовах глобалізації, розвитку

міжнародних ринків і спільного ділового середовища.

Щодо термінології, обидві системи широко використовують універсальні бізнес-терміни, які стали частиною глобальної професійної лексики [4]. Наприклад: маркетинг – marketing, менеджмент – management, інвестиції – investment, реклама – advertising, стратегія – strategy. Часто ці слова вживаються в українській мові без перекладу або в адаптованій формі. Наприклад: брендинг – від англ. branding, стартап – від startup.

Разом з тим, в українському бізнес-дискурсі, особливо в технічних, ІТ, маркетингових і фінансових сферах усе частіше вживаються англomовні аббревіатури, такі як: B2B, B2C, KPI, CRM, CEO, PR тощо. Ці скорочення зрозумілі як українським, так і англomовним фахівцям

Мають місце схожі концепції та структури. Зокрема, оперування спільними поняттями, такими як: організаційна структура компанії (CEO, HR, маркетинговий відділ), фінансові звіти (баланс, прибуток, збитки), бізнес-процеси (планування, стратегія, аналітика).

Спостерігається схожість у документах та комунікації. Типи документів мають спільну структуру: договори, комерційні пропозиції, звіти, презентації, листи [2]. Багато стандартних фраз і формулювань калькуються або перекладаються з англійської, наприклад: З повагою – Sincerely, Шановні партнери – Dear partners, Ми цінуємо Вашу зацікавленість – We appreciate your interest.

Відбувається запозичення англomовних стилістичних шаблонів, тобто український бізнес-дискурс все більше орієнтується на англomовні моделі стилю, такі як: короткі й чіткі речення, вживання активної форми дієслів (ми впроваджуємо замість впровадження було здійснено), простіші, зрозуміліші формулювання.

Загалом український бізнес-дискурс активно інтегрується в міжнародну комунікаційну систему, тому подібність у термінології – це природне явище, що допомагає вести ефективну комунікацію на глобальному рівні.

Отже, український бізнес-дискурс, активно адаптує англomовні терміни та

стилістичні моделі під впливом глобалізації, разом з тим, зберігаючи власні національні особливості. Запозичення лексики, спільність понять і структур документів сприяють ефективній міжнародній комунікації, водночас зберігаючи в українському бізнес-середовищі вищий рівень формальності та культурну специфіку.

Слід зазначити, що термінологія сфери транспортного бізнесу як складова бізнес-дискурсу є важливим елементом міжкультурної комунікації та професійної взаємодії в умовах глобалізації. Бізнес-дискурс, що формується під впливом соціально-економічних змін, має свої особливості в англomовному й українському контекстах, відображаючи специфіку культури, традицій і мовних норм кожного суспільства. Український бізнес-дискурс демонструє тенденцію до активного запозичення англійських термінів та стилістичних моделей, що сприяє уніфікації термінології та полегшенню міжнародного спілкування. Водночас він зберігає національні мовні та культурні риси, зокрема вищий рівень формальності, орієнтацію на правові та етичні норми. Такий двосторонній процес – адаптація і збереження ідентичності – забезпечує ефективне функціонування бізнес-комунікації на національному та міжнародному рівнях, зокрема і в сфері транспортного бізнесу, що потребує чіткої, зрозумілої та уніфікованої термінології.

Розглянемо основні тенденції розвитку транспорту, як важливого сектору економіки.

Ключовим напрямом державної політики та розвитку економіки, бізнесу й транспортного сектору України є євроінтеграція. Вона виступає головним і постійним зовнішньополітичним пріоритетом країни, а подальше зміцнення та поглиблення відносин між Україною та ЄС здійснюється на засадах політичної асоціації та економічної інтеграції [22].

Головними стратегічними документами для досягнення цих цілей є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, а також Порядок денний асоціації Україна – ЄС.

Угода про асоціацію встановлює новий якісний формат відносин між Україною та ЄС і виступає стратегічним орієнтиром для проведення системних соціально-економічних реформ в Україні. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі, що є складовою частиною Угоди, створює правову основу для вільного переміщення товарів, послуг і капіталів та регуляторного наближення, спрямованого на поступове інтегрування української економіки до спільного ринку ЄС [22].

Ефективну платформу для регіональної співпраці було створено в межах Транспортної панелі Східного партнерства, основна мета якої полягає в покращенні транспортних сполучень між ЄС та його найближчими сусідами.

Транспортні мережі та послуги відіграють ключову роль у підвищенні якості життя громадян та розвитку промислового потенціалу країни. Тому транспорт є однією з пріоритетних сфер співпраці між Україною та ЄС. Відповідно до статті 368 Угоди про асоціацію, головною метою такої співпраці є сприяння реструктуризації та модернізації транспортного сектору України, а також поступова гармонізація національних стандартів і політики з вимогами ЄС [22].

Отже, реструктуризація та оновлення транспортного сектору, гармонізація діючих стандартів та політики з ЄС становлять виклики до перекладацької практики загалом, та перекладу термінів сфери транспортного бізнесу зокрема.

За даними Міністерства розвитку громад та територій України (назва до реструктуризації – Міністерство транспорту), основними напрямками транспорту є залізничний транспорт, автомобільний та міський транспорт, дорожнє господарство, водний транспорт, авіатransпорт.

Залізничний транспорт України посідає провідне місце в транспортно-дорожньому комплексі держави, забезпечуючи близько 62% вантажних та 25% пасажирських перевезень серед усіх видів транспорту.

До початку воєнних дій та окупації частини територій українські залізниці за обсягами вантажоперевезень посідали четверту позицію на Євразійському континенті. Рівень вантажонапруженості (річний обсяг перевезень на 1 км

колії) в Україні у 3–5 разів перевищував аналогічні показники багатьох розвинених європейських держав.

Важливість залізничного транспорту зростає також через те, що територією України проходять ключові транс'європейські транспортні коридори – Схід–Захід та Балтика–Чорне море. Українські залізниці безпосередньо межують і співпрацюють із залізницями Молдови, Польщі, Румунії, Словаччини та Угорщини, забезпечуючи роботу близько сорока міжнародних залізничних переходів, а також обслуговують 18 морських портів Чорноморсько-Азовського басейну (до початку воєнних дій та окупації частини територій).

Через Україну пролягають три залізничні транспортні коридори – №3, №5 і №9. Завдяки портам Ізмаїл і Рені країна також має вихід до пан'європейського коридору №7, що проходить уздовж Дунаю. Загальна протяжність національної мережі залізничних транзитних коридорів становить 3162 км. Це переважно двоколіїні електрифіковані магістралі з системою автоблокування та високим рівнем технічного оснащення. Крім того, активно розвивалися перевезення в межах міжнародного транспортного коридору ТРАСЕКА (Європа–Кавказ–Азія) [22].

Найбільшим підприємством у цій сфері є Укрзалізниця (Акціонерне товариство «Українська залізниця»), яка відповідає за централізоване керування перевізним процесом у внутрішньому та міжнародному сполученнях, а також координує виробничо-господарську діяльність залізниць.

23 червня 2022 року Європейська рада надала Україні статус країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу, а 14 грудня 2023 року ухвалила рішення про початок переговорів щодо її приєднання. Це означає необхідність упровадження не лише законодавчих актів, передбачених Угодою про асоціацію, а й усіх чинних норм ЄС, у тому числі в галузі залізничного транспорту.

Наразі робота ведеться у двох основних напрямках: розроблення законодавчої та нормативно-правової бази з урахуванням вимог ЄС і

проведення структурної реформи АТ «Українська залізниця».

Морський транспортний комплекс представляє собою багатофункціональну систему, яка забезпечує транспортні потреби національної економіки. Морські порти, розташовані на шляхах міжнародних транспортних коридорів, становлять важливий елемент транспортної та виробничої інфраструктури держави [22].

В Україні, як і в багатьох інших країнах світу, зростає попит на перевезення внутрішніми водними шляхами. У майбутньому внутрішній водний транспорт має потенціал відновити втрачені позиції та стати серйозним конкурентом залізничним і автомобільним перевезенням.

Щодо авіаційного транспорту, то в умовах війни його робота фактично повністю зупинена. Водночас важливо підкреслити, що до перших бойових дій Україна досягла значного прогресу в лібералізації авіаперевезень та укладенні угод про Спільний авіаційний простір. Створення цього простору для забезпечення взаємного вільного доступу до ринку авіаперевезень, забезпечення належного рівня умов конкуренції та впровадження єдиних правил у сферах безпеки польотів, авіаційної безпеки, управління повітряним рухом, екологічних стандартів і соціальних норм галузі, а також розвитку співробітництва між авіапромисловими комплексами України та ЄС.

Аналіз впливу Угоди про САП на авіаційний ринок України показує, що її реалізація матиме позитивні наслідки: відкриття ринку ЄС для українських авіакомпаній сприятливому зростанню пасажирських і вантажних перевезень; Україна може реалізувати свій транзитний потенціал, зокрема через розвиток міжнародного хабу в аеропорту «Бориспіль»; розвиток регіональних аеропортів і збільшення зайнятості; вихід на внутрішній ринок лоукост-перевізників; зросте кількість рейсів, що обслуговуються Украероухом [22].

Зважаючи на процеси інтеграції економіки України у світове господарство, процеси євроінтеграції, на важливість транспортної галузі для розвитку країни, поточний стан транспортної галузі під час військового стану, нами було обрано у якості джерел ілюстративного матеріалу міжнародні договори, правила,

документи що стосуються транспортного бізнесу. Більш детально це буде висвітлено у 2 розділі кваліфікаційної роботи.

Отже, термінологія транспортного бізнесу як складова бізнес-дискурсу є важливою частиною сучасної лінгвістики, яка відображає як загальні закономірності розвитку бізнес-комунікації, так і специфіку певної галузі економіки. В англійській та українській мовах бізнес-дискурс демонструє як спільні риси – зокрема використання глобальної термінології, так і відмінності, зумовлені культурними, соціальними та правовими особливостями кожної мови.

Особливу увагу слід приділити процесу запозичення та адаптації англійських термінів в українському бізнес-дискурсі, що є наслідком активної міжнародної взаємодії та глобалізаційних процесів. У сфері транспортного бізнесу ці процеси особливо актуальні, адже вона потребує уніфікованої, чіткої та зрозумілої термінології для забезпечення ефективної міжкультурної комунікації. У контексті євроінтеграційного курсу України, гармонізація транспортної термінології з європейськими стандартами стає важливим завданням, що сприяє не лише розвитку галузі, але й посиленню міжнародної співпраці.

Висновки до розділу 1

Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що термінологія як сукупність спеціальних мовних одиниць відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні ефективної професійної комунікації в межах конкретних галузей знань, зокрема у сфері транспортного бізнесу. Теоретичне осмислення поняття «термін» свідчить про його багатогранність і необхідність системного вивчення, що зумовлює актуальність термінознавства як окремого наукового напрямку досліджень.

Проведено аналіз поняття «термін» у лінгвістичному контексті. Встановлено, що терміни мають специфічні ознаки, серед яких головними є точність, однозначність, системність, емоційна нейтральність та функціональна

визначеність. Ці ознаки відрізняють терміни від загальноновживаної лексики і підкреслюють їхню роль як інструментів пізнання, фахового мислення і професійного спілкування.

Зазначено, що у лінгвістиці існують два підходи до розуміння терміна. Деякі дослідники зосереджуються на його когнітивному, лінгвістичному та комунікативному вимірах (Кабре та Дж. С. Сейджер), інші – на його функціональній ролі (І. В. Корунець, А. Я. Коваленко, В. І. Карабан). Попри розбіжності, спільним для всіх підходів є визнання терміна як мовної одиниці, що служить для фіксації спеціалізованого знання.

У контексті транспортного бізнесу терміни набувають ще більшої значущості, оскільки ця галузь має власну складну систему понять. Саме тому дослідження термінів транспортної сфери необхідне для стандартизації професійного дискурсу, оптимізації процесів перекладу, навчання і міжнаціональної комунікації.

Ми визначили таке робоче поняття: термін (слово або словосполучення) – це мовний засіб вираження спеціального поняття у науково-технічній сфері, якому притаманні лаконічність, беземоційність, та точність.

У межах нашого дослідження термін сфери транспортного бізнесу розглядається як слово чи словосполучення, що виражає поняття у транспортному бізнесі і регулярно використовується у відповідному фаховому дискурсі.

Опрацьовано теоретичну основу для подальшого аналізу перекладознавчих аспектів англomовної термінології сфери транспортного бізнесу. Визначено, що структурний аналіз термінів буде здійснено на основі класифікації, де терміни поділяються на прості, складні та терміни-словосполучення. Такий підхід до поділу термінів є ключовим для фахової лексики сфери транспортного бізнесу і входить у різні класифікації, які характеризують роль термінів і місце у термінологічній системі фахової мови.

Отже, у розділі опрацьовано теоретичну основу для подальшого аналізу перекладознавчих аспектів англomовної термінології транспортного бізнесу, що

є важливим кроком у напрямку удосконалення міжмовної фахової комунікації.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТРАНСПОРТНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У другому розділі здійснено аналіз особливостей перекладу англomовної термінології сфери транспортного бізнесу українською мовою. У межах дослідження буде сформовано таблицю термінів сфери транспортного бізнесу англійської мови та їх відповідників в українській мові (див. Додаток А). У таблиці міститься 408 термінів сфери транспортного бізнесу. Матеріалом для дослідження стали тексти міжнародних договорів, конвенцій, законів та їх переклад українською мовою. В ході дослідження було використано термінологію з Глосарію термінів *acquis* ЄС, опублікованого на сайті Кабінету міністрів України [46], та законодавства що регулює функціонування Світової Організації Торгівлі (СОТ), учасником якої є наша країна.

Зокрема, було проаналізовано терміни ряду законів, директив та конвенцій ЄС [52-66], та терміни із законодавства функціонування Світової Організації Торгівлі (СОТ), учасником якої є Україна у частині транспортного бізнесу [67-79]. Загалом 26 документів.

2.1. Структурно-семантичні особливості англomовної термінології транспортного бізнесу

Транспортний бізнес – це вид підприємницької діяльності, пов'язаний із перевезенням пасажирів або вантажів різними видами транспорту з метою отримання прибутку. Транспортний бізнес включає сукупність підприємств, організацій та діяльностей, які забезпечують ці перевезення [18].

З огляду на природу діяльності транспортного бізнесу, ми виділили такі основні семантичні групи термінів сфери транспортного бізнесу:

- Термінологія видів транспорту та перевезень;
- Термінологія інфраструктури;
- Термінологія документообігу та митного оформлення;

- Термінологія послуг та процесів;
- Фінансово-економічна термінологія;
- Термінологія вантажів;
- Термінологія технічних засобів, технічних характеристик;
- Термінологія суб'єктів транспортного бізнесу;
- Термінологія сфери міжнародної торгівлі, правових та адміністративних аспектів.

Ці семантичні групи термінів є важливими для транспортного бізнесу, оскільки вони допомагають структурувати знання, стандартизувати комунікацію та оптимізувати управління процесами.

Класифікація термінів за цими групами спрямована на забезпечення ефективного функціонування логістики та транспорту, полегшує навчання персоналу і стандартизує документообіг, допомагає уникати непорозумінь. Без чіткої класифікації термінів у транспортному бізнесі можливі непорозуміння у здійсненні контролю над процесами, втрати часу та нераціональне використання ресурсів [18].

Розглянемо кожну семантичну групу термінів детальніше.

Термінологія видів транспорту та перевезень включає типи транспорту (автомобільний, залізничний, морський, авіаційний, річковий тощо) та способи перевезень (пасажирські, вантажні, контейнерні, збірні, тощо). Ця термінологія використовується для планування маршрутів, вибору оптимальних способів доставки та управління логістичними потоками.

Термінологія інфраструктури включає порти, термінали, дороги, склади, залізничні вузли, аеропорти та є ключовою для оцінки пропускної спроможності транспортних шляхів, безпеки та ефективності транспортної системи.

Термінологія документообігу та митного оформлення важлива для дотримання законності перевезень, контролю вантажів та мінімізації ризиків на митниці. Містить коносаменти, накладні, митні декларації, сертифікати тощо.

Термінологія послуг та процесів описує такі послуги, як: страхування

вантажів, пакування, складські послуги, експедирування. Використовується для ефективної організації усіх етапів перевезення та забезпечення якості обслуговування.

Фінансово-економічна термінологія використовується для оцінки економічної ефективності перевезень та планування бюджету компанії. Включає тарифи, збори, страхові витрати.

Термінологія вантажів важлива для вибору правильного транспортування, вибору упаковки та засобів безпеки. Вантажі поділяються на небезпечні, наливні, сипучі, швидкопсувні тощо.

Термінологія сфери міжнародної торгівлі, правових та адміністративних аспектів стосується дотримання правил зовнішньої торгівлі, виконання договорів, регулювання перевезень, дозволяє уникати юридичних проблем та забезпечує дотримання міжнародних стандартів.

Термінологія технічних засобів, технічних характеристик є ключовими для безпечного та ефективного перевезення вантажів. Містить транспортні засоби, контейнери, технічне обладнання для навантаження/розвантаження, інформаційні системи тощо.

Термінологія суб'єктів транспортного бізнесу дозволяє чітко визначати ролі, відповідальність та взаємодію учасників ринку. Сюди відносяться перевізники, експедитори, митні брокери, страхові компанії [18].

В ході нашого дослідження ми проаналізували та розподілили усі терміни за цими семантичними групами. На рис. 2.1 зображено розподіл термінів за 9 семантичними групами. Загальна кількість термінів – 408.

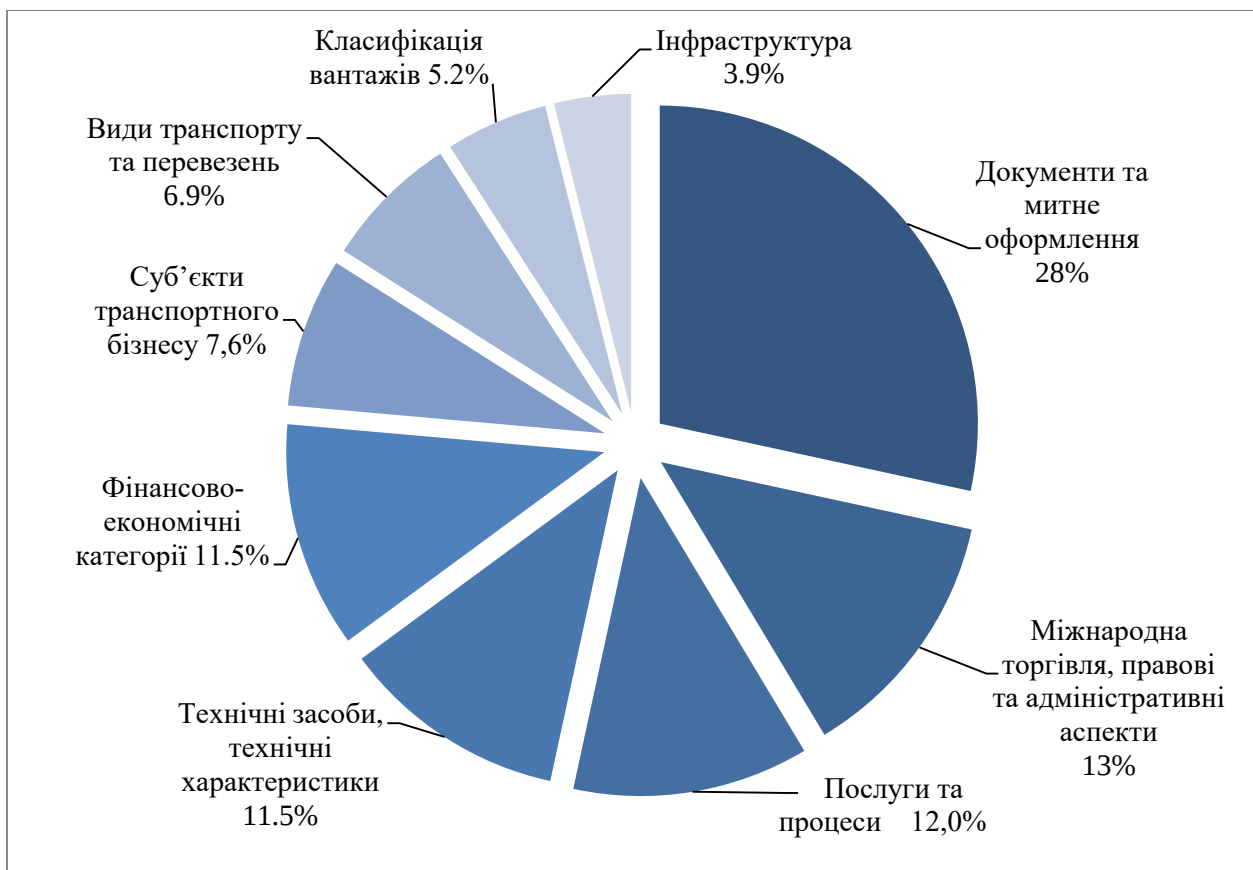

Рис. 2.1. Розподіл термінів за семантичними групами

Як видно з рис. 2.1, 28,4% термінів відносяться до групи «Документи та митне оформлення», 13,0% – до групи «Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти», 12,0% – «Послуги та процеси», 11,5% – «Технічні засоби, технічні характеристики», 11,5% – «Фінансово-економічні категорії», 7,6% – «Суб'єкти транспортного бізнесу», 6,9% – «Види транспорту та перевезень», 5,2% – «Класифікація вантажів», 3,9% – «Інфраструктура».

На рис. 2.2 графічно зображено розподіл термінів сфери транспортного бізнесу за структурою: *прості терміни* (складаються з одного слова) – 18,6%, *складні терміни* (складаються з двох або більше слів, що пишуться разом або через дефіс) – 1,5%, та *терміни-словосполучення* (складаються з кількох компонентів, які мають власну структуру та словотвірну специфіку) – 79,9%.

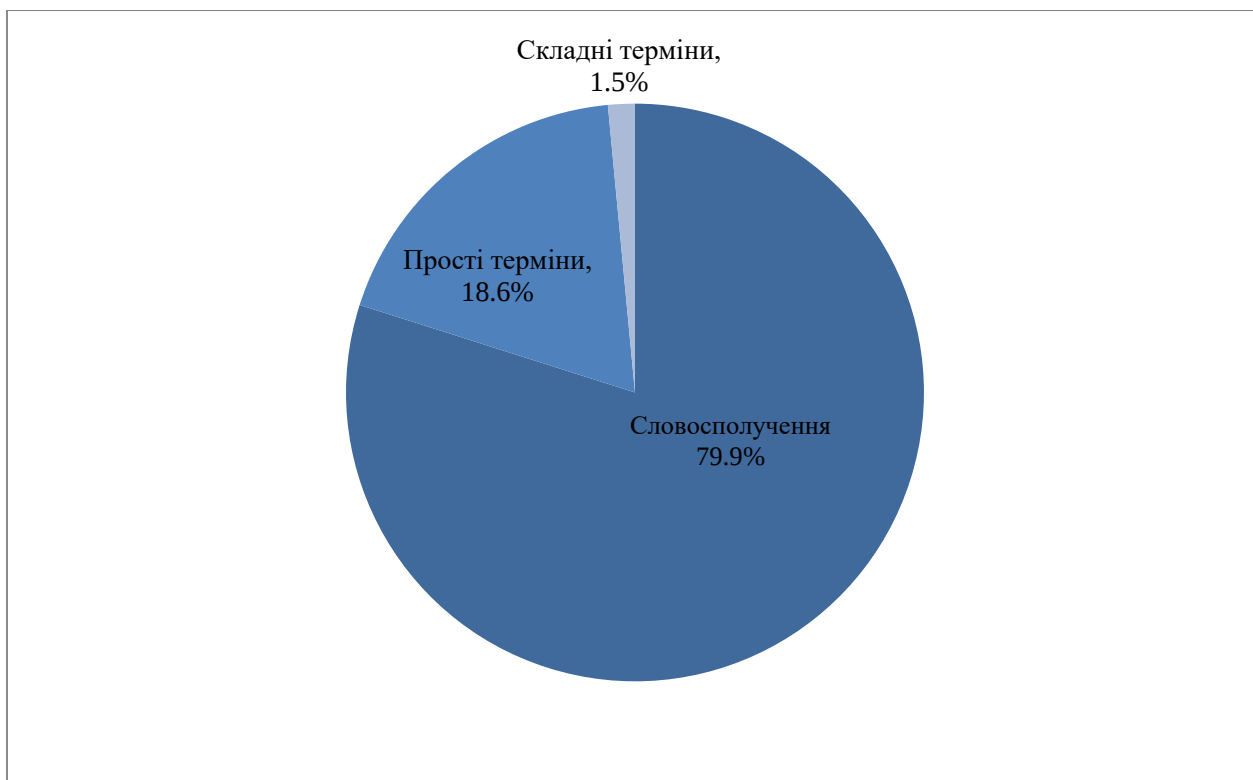

Рис. 2.2 Структурний розподіл термінів сфери транспортного бізнесу

Як видно з рис. 2.2, найбільшою групою виявилися терміни-словосполучення. Це пояснюється потребою у точності при їх відтворенні в українській мові та потребою у деталізації поняттєвого змісту.

Далі в межах кожної семантичної групи нами проведено аналіз та класифікацію термінів за такою структурою: прості терміни, складні терміни, та терміни-словосполучення. Повний перелік термінів представлено у додатку А.

Види транспорту та перевезень [52-79]

Прості терміни (14,3%): «*cabotage (air)*» – «каботаж (повітряний)», «*intermodality*» – «інтермодальність», «*transportation*» – «перевезення», «*transit*» – «транзит».

Терміни-словосполучення (85,7%): «*carriage by air*» – «авіан перевезення», «*carriage by sea*» – «морське перевезення», «*combined transport*» – «змішане перевезення», «*Ex Works*» – «франко завод», «*freight flow*» – «вантажопотік», «*overland transport*» – «сухопутний транспорт», «*road haulage*» – «вантажні перевезення», «*inland transport*» – «внутрішні перевезення; внутрішній транспорт», «*intermodal transport*» – «інтермодальне перевезення», «*land*

carriage» – «наземне / сухопутне перевезення», «land haulage» – «вантажоперевезення», «most convenient route» – «найпридатніший шлях», «multimodal transport» – «мультимодальні перевезення; змішані перевезення», «overland transport» – «сухопутний транспорт», «passenger vessel» – «пасажирське судно», «rolling road» – «шосе, що біжить», «sea shipping» – «морські перевезення», «stream of supply» – вантажопотік», «traffic flow» – «транспортний потік».

Інфраструктура [52-79]

Прості терміни (12,5%): *«port» – «порт», «route» – «маршрут; дорога».*

Складні терміни (6,2%): *«gateway» – «перевалочний пункт».*

Терміни-словосполучення (81,3%): *«container terminal» – «контейнерний термінал», «fairway information» – «інформація про фарватер», «port facility» – «портовий споруда», «port security authority» – «орган охорони порту», «river information services (RIS)» – «річкові інформаційні служби», «shipping line» – «судноплавна лінія», «strategic traffic information» – «стратегічна інформація про рух», «tactical traffic information» – «тактична інформація про рух», «terminal operator» – «оператор терміналу».*

Документи та митне оформлення [52-79]

Прості терміни (8,6%): *«appeal» – «скарга», «bordereau» – «бордеро», «complaint» – «скарга», «decision» – «рішення», «declarant» – «декларант», «invoice» – «рахунок-фактура», «quotation» – «оферта», «release» (of goods or cargo)» – «випуск (товарів або вантажів)».*

Складні терміни (0,9%): *«waybill» – «транспортна накладна».*

Найбільшою семантичною групою термінів у нашому дослідженні виявилися терміни-словосполучення, що стосуються документів та митного оформлення.

Терміни-словосполучення (90,5%): *«appeal procedure» – «апеляційна процедура», «border control» – «прикордонний контроль», «carrier name» – «найменування перевізника», «collective paper» – «інкасові документи», «control card» – «картка контролера», «driver card» – «картка водія», «due*

date» – «дата платежу», «*expanded inspection*» – «розширена перевірка», «*holder of the procedure*» – «суб'єкт процедури», «*Gate Pass*» – «пропуск на товар», «*initial inspection*» – «первинна перевірка», «*insurance policy*» – «страховий поліс», «*mate's receipt*» – «штурманська розписка», «*more detailed inspection*» – «більш детальна перевірка», «*multimodal/combined document*» – «документ змішаного/ комбінованого перевезення», «*multimodal transport document (MTD)*» – «документ змішаного перевезення», «*packing instructions*» – «інструкції щодо упаковки», «*packing list*» – «пакувальний лист; відвантажувальна специфікація», «*payment order*» – «платіжне доручення», «*Proforma invoice*» – «рахунок-проформа», «*receiving date*» – «дата отримання», «*shipping documentation*» – «товаросупровідна документація», «*Single Window*» – «Єдине вікно», «*transit accompanying document*» – «транзитний супровідний документ».

Як було зазначено вище, найбільшою семантичної групою термінів виявилися терміни-словосполучення назв різних типів документів. Серед цих назв документів, можна виокремити кілька груп, які у своїх назвах містять певне слово, наприклад «*bill*», «*cargo*», «*goods*» тощо. Розглянемо їх детальніше.

Серед термінів-словосполучень можна виділити групу термінів у складі яких є слово «customs», зокрема: «*customs controls*» – «митний контроль», «*customs office of departure*» – «митниця відправлення», «*customs formalities*» – «митні формальності», «*Customs broker*» – «митний брокер», «*customs representative*» – «митний представник», «*Customs valuation*» – «митна оцінка», «*Customs warehouse*» – «митний склад», «*customs procedure*» – «митна процедура», «*presentation of goods to customs*» – «пред'явлення товарів митниці».

Ще одна група термінів-словосполучень зі словом «bill», а саме: «*Air Waybill (AWB)*» – «авіавантажна накладна», «*Bill of Lading (B/L)*» – «коносамент», «*Bill of Loading*» – «транспортна накладна», «*clean bill of lading*» – «чистий коносамент», «*cargo waybill*» («*cargo manifest*», «*load manifest*») – «вантажна накладна», «*freight bill*» – «фрахтова накладна», «*foul*

bill of lading» – «накладна з застереженнями пошкодження товару», «*River Waybill*» – «річкова накладна», «*claused bill of lading*» – «коносамент із застереженнями», «*house airwaybill*» – «експедиторська авіанакладна».

Наступна група термінів-словосполучень зі словом «certificate»: «*certified declaration of origin*» – «засвідчена декларація про походження», «*clearance certificate*» – «митний сертифікат», «*application for goods control certificate*» – «заява на свідоцтво про контроль товарів», «*Phytosanitary certificate*» – «фітосанітарне свідоцтво (сертифікат)», «*veterinary certificate*» – «ветеринарне свідоцтво», «*statutory certificate*» – «обов'язковий сертифікат», «*maritime labour certificate*» – «свідоцтво про відповідність трудовим нормам у морському судноплавстві», «*regional appellation certificate*» – «сертифікат про регіональне найменування».

Група термінів-словосполучень зі словом «cargo»: «*cargo declaration*» – «вантажна декларація», «*cargo manifest*» – «вантажний маніфест», «*cargo reports*» – «звіти про вантажоперевезення», «*cargo waybill*» – «вантажна накладна».

Ще одна група термінів-словосполучень зі словом «declaration»: «*Aircraft General Declaration*» – «генеральна авіаційна декларація», «*exchange control declaration (import)*» – «декларація валютного контролю (імпорт)», «*Goods declaration for Customs transit*» – «декларація на товари для митного транзиту», «*Goods declaration for exportation*» – «експортна декларація товарів», «*Goods declaration for home use*» – «декларація на товари для внутрішнього споживання», «*Goods declaration for importation*» – «ввізна декларація», «*value declaration*» – «декларація про вартість», «*re-export declaration*» – «декларація зворотного вивозу», «*Ship's General Declaration*» – «генеральна декларація на корабель», «*temporary storage declaration*» – «декларація тимчасового зберігання».

Наступна група термінів-словосполучень зі словом «goods»: «*Goods declaration for exportation*» – «експортна декларація товарів», «*Goods receipt (carriage)*» – «розписка в отриманні вантажу (доставка)», «*Notice of*

circumstances preventing delivery (goods)» – «повідомлення про виникнення переешкод для постачання (вантажю)», *«release of goods»* – «випуск товарів».

Серед термінів-словосполучень можна виділити групу термінів у складі яких є слово «note», «notification» зокрема: *«rail consignment note»* – «залізнична накладна», *«Road Consignment Note»* – «автодорожня накладна», *«re-export notification»* – «повідомлення про зворотний вивіз», *«cover note»* – «тимчасове свідоцтво про страхування; ковернот», *«Road Consignment Note»* – «автодорожня накладна».

Послуги та процеси [52-79]

Прості терміни (32,7%): *«authentication»* – «встановлення справжності», *«affreightment/ freightment»* – «фрахтування», *«carriage»* – «перевезення», *«conveyance»* – «перевезення», *«repair»* – «ремонт», *«purchase»* – «закупівля», *«deductions»* – «утримання», *«handling»* – «обробка вантажів; перевалка», *«haul»* – «доставка вантажу; рейс», *«haulage»* – «транспортування; доставка», *«logistics»* – «логістика», *«sealing»* – «пломбування», *«transit»* – «транзит», *«transhipment»* – «перевантаження», *«transportation»* – «перевезення».

Складні терміни (4,1%): *«lift-on-lift-off (Lo-Lo)»* – «вертикальний метод вивантаження і навантаження (Ло-Ло); вертикальна вантажообробка», *«roll-on-roll-off (Ro-Ro)»* – «горизонтальний метод навантаження та вивантаження («Ро-Ро»).

Терміни-словосполучення (63,2%): *«business continuity procedure»* – «процедура забезпечення безперервної роботи», *«cargo insurance»* – «страхування вантажу»; *«carrier identification»* – «ідентифікація перевізника», *«carriers repair»* – «ремонт перевізника», *«checking the Goods declaration»* – «перевірка товарної декларації», *«consolidated shipment»* – «збірна відправка», *«consolidation of goods»* – «консолідація вантажів», *«conformity assessment»* – «оцінювання відповідності», *«Customs transit»* – «митний транзит», *«cross-border processing»* – «транскордонне опрацювання», *«Delivered Duty Paid»* – «поставка з оплатою мита», *«document management»* – «управління

документообігом», «inventory control» – «управління запасами», «most convenient route» – «найпридатніший шлях», «part load» – «часткове завантаження», «placing on the market» – «введення в обіг», «ship/port interface» – «взаємодія судно/порт»; «інтерфейс судно/порт», «time measurement» – «вимірювання часу».

Фінансово-економічні категорії, платежі [52-79]

Прості терміни (21,3%): «amount» – «сума», «charges» – «збір», «debt» – «борг», «debtor» – «боржник», «demurrage» – «штраф / неустойка за простій», «re-exportation» – «реекспорт», «re-importation» – «реімпорт», «repayment» – «повернення платежу», «repayment» – «повернення», «remission» – «звільнення від сплати».

Складні терміни (2,1%): «in-quota» – «в межах квоти».

Терміни-словосполучення (76,6%): «buying Commission» – «комісійна винагорода за купівлю», «chargeable weight» – «оплачувана вага», «Customs value» – «митна вартість», «customs debt» – «митний борг», «dead freight» – «мертвий фрахт», «duties and taxes» – «мита і податки», «export duty» – «вивізне мито», «electronic commerce» – «електронна торгівля», «export duties and taxes» – «експортні мита і податки», «export transaction» – «експортна операція», «formalities to be completed» – «формальності, які підлягають виконанню», «freight commission» – «комісія за фрахт», «harbor dues» – «портіві збори», «import transaction» – «імпортна операція», «import duty» – «ввізне мито», «indirect export» – «непрямий експорт», «parallel import» – «паралельний імпорт», «value insured» – «застрахована вартість».

Класифікація вантажів [52-79]

Прості терміни (28,%): «marking» – «маркування», «marks» – «маркувальні знаки», «package» – «упаковка; вантажне місце», «seal» – «пломба; печатка», «shipment» – «вантаж; відвантаження; партія (товару)», «groupage» – «комплектція дрібних відправок у збірні відправки»

Терміни-словосполучення (71,4%): «dangerous goods (road transport)» – «небезпечні вантажі (автомобільний транспорт)», «general cargo» –

«генеральний (змішаний, збірний) вантаж», «gross weight» – «вага брутто», «loose goods; bulk goods» – «неупакований, насипний, навалювальний вантаж», «mixed cargo» – «змішаний вантаж», «net weight» – «вага нетто», «perishable goods» – «швидкопсувні товари», «perishable foodstuffs» – «швидкопсувні харчові продукти».

Технічні засоби, технічні характеристики [52-79]

Прості терміни (23,4%): «interface» – «інтерфейс», «vessel» – «судно», «tractor» – «тягач», «tug» – «буксир», «ship» – «судно», «pusher» – «штовхач», «operability» – «правила експлуатації», «freighter» – «вантажне судно», «bulk» – «маса; обсяг», «craft» – «плавучий засіб», «container» – «контейнер».

Складні терміни (2,1%): «transport-unit» – «транспортна одиниця».

Терміни-словосполучення (74,5%): «cable car» – «підвісні вагони», «cargo load» – «вантажопідйомність», «drag lift» – «буксирний витяг», «double-hull oil tanker» – «нафтоналивне судно з подвійним корпусом», «effective circumference of wheel tyres» – «ефективна довжина кола колісних шин», «floating equipment» – «плавуче обладнання», «floating establishment» – «плавуча споруда», «funicular railway» – «рейковий фунікулер», «large capacity vessel» – «великотоннажне судно», «motion sensor» – «датчик руху», «railway gauge» – «ширина залізничної колії», «shipping capacities» – «перевізні потужності», «tachograph or recording equipment» – «тахограф або реєструвальне обладнання», «tank wagon» – «вагон-цистерна», «transport axes» – «транспортні осі», «transportable pressure equipment» – «пересувне обладнання, що працює під тиском», «water displacement» – «водотоннажність».

Суб'єкти транспортного бізнесу [52-79]

Прості терміни (45,2%): «consolidator» – «експедитор, який організовує збірні відправки»; «консолідактор», «company» – «компанія», «carrier» – «перевізник», «distributor» – «розповсюджувач», «enterprise» – «підприємство», «undertaking» – «підприємство», «haulier» – «автомобільний перевізник», «importer» – «імпортер», «manufacturer» – «виробник», «person» – «особа», «sender» – «відправник», «shipper» – «вантажовідправник»; «експортер», «forwarder» –

«експедитор; перевізник».

Терміни-словосполучення (54,2%): «authorized representative» – «уповноважений представник», «carrier (road transport)» – «перевізник (автомобільний транспорт)», «Customs applicant» – «декларант», «economic operator» – «економічний оператор», «economic operators» – «суб'єкти господарювання», «freight company» – «компанія-фрахтувальник», «group of undertakings» – «група підприємств», «inland carrier» – «внутрішній перевізник», «occupation of carrier of goods by waterway vessel» – «діяльність перевізника вантажів судном водними шляхами», «shipping company» – «судноапливна компанія»; «транспортна компанія».

Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти [52-79]

Прості терміни (17,0%): «country» – «країна», «detention» – «затримання», «harmonization» – «гармонізація; узгодження», «inspector» – «інспектор», «integrity» – «бездоганність (відсутність корупції)», «restriction» – «обмеження», «smuggling» – «контрабанда», «contraband» – «контрабанда».

Терміни-словосполучення (83,0%): «Customs union» – «митний союз», «customs status» – «митний статус», «commercial policy measures» – «заходи торговельної політики», «most-favoured-nation treatment» – «режим найбільшого сприяння; принцип найбільшого сприяння», «national treatment» – «національний режим», «parallel import» – «паралельний імпорт», «payment agreement» – «платіжна угода», «permanent business establishment» – «постійне комерційне представництво», «quantitative restrictions/quotas» – «кількісні обмеження/квоти», «Rules of origin» – «Правила походження»; «shipping line» – «судноплавна лінія», «stoppage of an operation» – «припинення операції», «technical barriers to trade (TBT)» – «технічні бар'єри в торгівлі», «third country» – «третья країна», «Union goods» – «товари Союзу».

Проведене дослідження дозволило з'ясувати, що термінологія транспортного бізнесу являє собою складну лексико-семантичну систему. Її розвиток зумовлений інтеграцією економічних, технічних і правових чинників,

а також постійним оновленням транспортної інфраструктури й міжнародного законодавства.

У результаті аналізу було виділено дев'ять основних семантичних груп термінів транспортного бізнесу, що відображають основні напрями діяльності галузі: від перевезень і технічного забезпечення до митного оформлення, фінансів і правового регулювання. Переважну більшість термінів за структурою становлять словосполучення, що пояснюється потребою у точності, системності та деталізації поняттєвого змісту. Другою за чисельністю групою є прості терміни та іноді зустрічаються складні терміни.

2.2. Лексико-семантичні особливості текстів транспортного бізнесу (топоніми, ергоніми, аббревіатури)

Документи транспортного бізнесу відзначаються стандартизованою структурою, ясністю та точністю викладу, що забезпечує їх зрозумілість для читача й дозволяє чітко сприймати основну інформацію. Аналіз фактичного матеріалу дозволив виявити такі лексико-семантичні особливості текстів у сфері транспортного бізнесу:

1. Використовуються власні назви для номінації учасників процесу, щодо яких застосовувався призначений документ. Залежно від типів онімів, можна виділити такі:

1) топоніми, що використовуються у назвах міжнародних договорів, назвах міжнародних організацій [46, 47, 52-79]:

«Paris MOU (the Memorandum of Understanding on Port State Control)» – «Паризький меморандум», «Paris MOU region» – «Регіон Паризького меморандуму»;

«Istanbul Convention» – «Стамбульська конвенція»;

«*Kyoto Convention (official name International Convention on Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention)) (see also Revised Kyoto Convention)*» – «*Кіотська конвенція (офіційне найменування:*

Міжнародна конвенція про сприяння та погодження митних процедур) (див. також Переглянута Кіотська конвенція)»;

2) ергоніми як назви установ, організацій та представницьких органів [46, 47, 52-79]:

«*National Trade and Transport Facilitation Committee (NTTFC)*» – «Національний комітет зі сприяння торгових і транспортних процедур»;

«*International Preliminary Examination Authority (IPEA)*» – «Орган міжнародної попередньої експертизи».

3) ергоніми - назви міжнародних домовленостей [46, 47, 52-79]:

«*Rules for International Carriage of Freight (CIM)*» – «Правила міжнародних вантажних перевезень (ПМВП)»;

«*INCOTERMS 2010; International Commercial Terms 2010 (ICC rules for the use of domestic and international trade terms)*» – «ІНКОТЕРМС 2010 (Правила Міжнародної торгової палати (ICC) для використання торгових термінів у національній та міжнародній торгівлі)»;

«*International Maritime Dangerous Goods Code (IMDG Code)*» – «Міжнародний кодекс морського перевезення небезпечних вантажів (МКМ ПНВ)»;

«*General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)*» – «Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ)»;

«*European Agreement on Main International Railway Lines (AGC)*» – «Європейська угода про міжнародні магістральні залізничні лінії (СМЖЛ)»;

«*Agreement on Technical Barriers to Trade (TBT)*» – «Угода про технічні бар'єри в торгівлі (УТБ)»;

2. Використання аббревіатур [46, 47, 52-79]:

«*AGC (European Agreement on Main International Railway Lines)*» – «Європейська Угода про міжнародні магістральні залізничні лінії»;

«*ISO Country Code*» – «код країн ISO».

Більш докладний перелік документів представлено у Додатку Б.

Лексико-семантичний аналіз текстів сфери транспортного бізнесу показав,

що їх характерною рисою є широке використання онімної лексики – передусім топонімів і ергонімів, які забезпечують точне визначення міжнародних угод, організацій, інституцій та географічних регіонів. Використовуються також ергоніми, що позначають нормативно-правові акти та міжнародні домовленості, адже вони фіксують усталені назви документів, необхідних для уніфікації процедур у світовій торгівлі та логістиці.

Важливою лексичною ознакою документів транспортної сфери є використання аббревіатур, які виконують функцію компресії інформації та сприяють оперативності професійної комунікації. Наявність чітко усталених скорочень забезпечує зручність і швидкість оброблення даних, мінімізуючи можливість неоднозначного тлумачення.

Отже, лексико-семантичні особливості текстів сфери транспортного бізнесу формують їхню функціональну специфіку, зокрема, забезпечують точність, міжнародну уніфікованість, стандартизованість і ефективність комунікації між суб'єктами транспортної діяльності.

2.3. Аналіз застосування способів перекладу при відтворенні англійських термінів в українській мові

У процесі аналізу фактичного матеріалу текстів, які містять термінологію сфери транспортного бізнесу, було виявлено використання таких способів перекладу, як:

- калькування (дослівний або буквальний переклад) – 55,8%;
- транскодування: адаптивне 12,2%, транслітерація – 4,4%, транскрибування – 1,9 %;
- описовий переклад (експлікація) – 10,2%;
- модуляція – 7,9%;
- конкретизація значення – 3,6%;
- додавання – 2,4%;
- опущення – 1,4%;

- генералізація – 0,2%

Частотність застосування різних способів перекладу представлено на рис.

2.3.

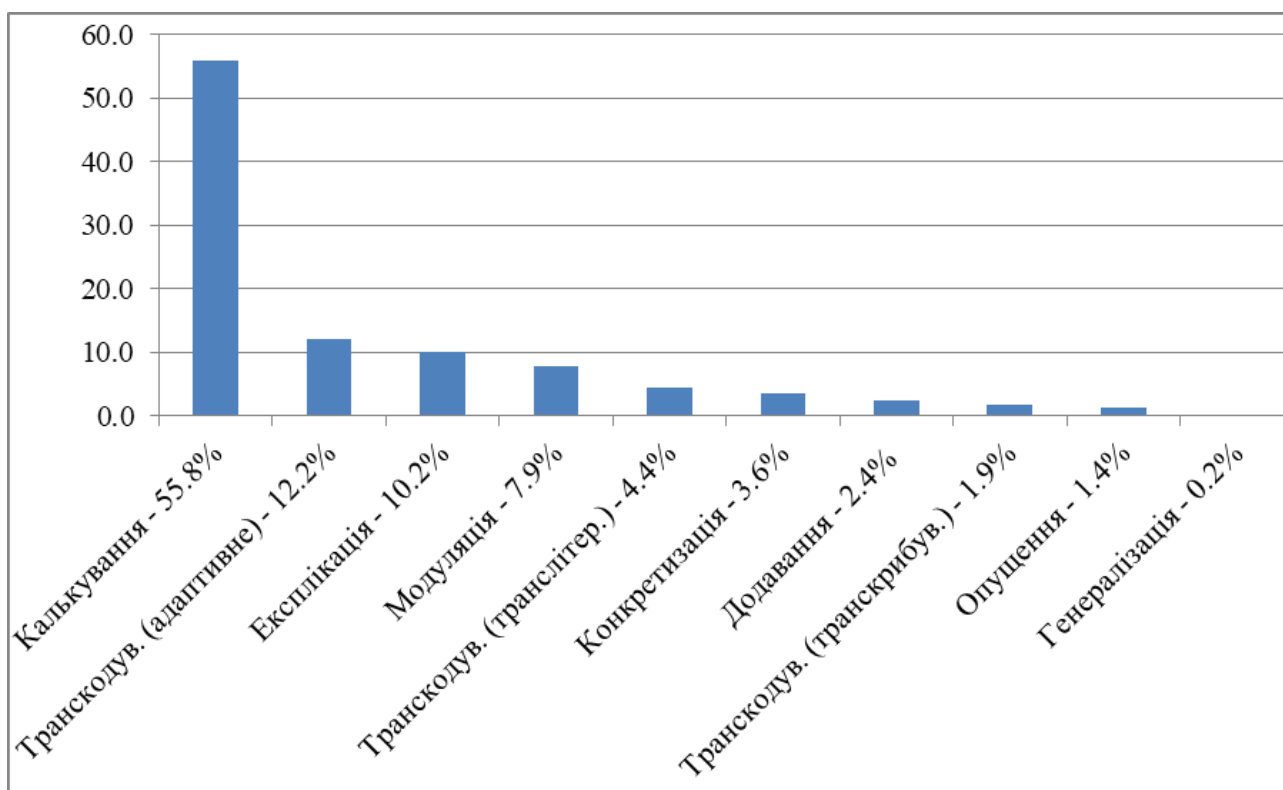

Рис. 2.3. Частотність застосування способів перекладу

Як видно з рис. 2.3 при перекладі термінів найчастіше застосовувалось калькування, більше ніж у 50% термінів, решта – усі інші способи перекладу. Вкрай рідко використовувалась генералізація, оскільки узагальнення при перекладі термінів є небажаним явищем, яке може негативно вплинути на однозначність термінологічних визначень.

Надалі розглянемо значення кожного із способів перекладу та приклади їх застосування.

Калькування (дослівний або буквальний переклад) – «це прийом перекладу нових слів (термінів), коли відповідником простого чи (частіше) складного слова (терміна) вихідної мови в цільовій мові вибирається, як правило перший за порядком відповідник у словнику» [12, с. 286]. «Калькування як прийом перекладу частіше застосовується при перекладі складних слів (термінів). Воно може застосовуватися також стосовно тільки

одного з компонентів складного слова (терміна): «*slag yard*» – «шлаковий двір»» [12, с. 286].

«Досить часто калькування застосовується при перекладі до тих складних термінів, що утворені за допомогою поширених загальнонародних слів: «*self-loading*» – «самозавантаження». Калькування можна застосовувати тільки тоді, коли утворений таким чином перекладний відповідник не порушує норми вживання і сполучуваності слів в українській мові» [12, с. 286].

«*Age means the age of the ship, expressed in number of years from its date of delivery*» [65] – «*Вік означає вік судна, виражений кількістю років з дати його постачання*» [46]. У реченні застосовано спосіб калькування до слова *age*, яке перекладено словниковим відповідником *вік*.

«*Anti-fouling system means a coating, paint, surface treatment, surface, or device that is used on a ship to control or prevent attachment of unwanted organisms*» [55] – «*Протиобросні системи означає покриття, фарбу, оброблення поверхні, поверхню або пристрій, який використовують на судні для контролю чи запобігання приєднання небажаних організмів*» [46]. Тут використано буквальний переклад частин терміну *anti-fouling system* - *протиобросні системи*.

«*Customs formalities means all the operations which must be carried out by a person and by the customs authorities in order to comply with the customs legislation*» [66] – «*Митні формальності означає всі операції, що їх повинні виконати особа та митні органи для дотримання митного законодавства*» [46]. У цьому реченні *customs formalities* відтворюється шляхом калькування як *митні формальності*.

Транскодування – «спосіб перекладу, коли звукова та/або графічна форма вихідної мови передається засобами абетки мови передкладу, наприклад, *managment* – менеджмент, *perforator* – перфоратор» [12, с. 282]. «Розрізняють 4 види транскодування: 1) транскрибування (коли літерами мови перекладу передається звукова форма слова вихідної мови, наприклад, *peak* - пік, *resistor* - резистор. 2) транслітерування (слово вихідної мови мови

передається по літерах, наприклад, *marketing* – *маркетинг*, 3) змішане транскодування (переважне застосування транскрибування із елементами транслітерування, наприклад, *overlock* – *оверлок*, 4) адаптивне транскодування (коли форма слова в вихідній мові дещо адаптується до фонетичної та/або граматичної структури мови перекладу, наприклад, *nipple* – *ніпель*, *platform* – *платформа*).» [12, с. 282].

При аналізі перекладу термінології транспортного бізнесу англomовних текстах було знайдено такі приклади використання транскодування:

«*Company means the owner of the ship or any other organisation or person such as the manager, or the bareboat charterer, who has assumed the responsibility for operation of the ship from the owner of the ship and who, on assuming such responsibility, has agreed to take over all the duties and responsibilities imposed by the International Safety Management (ISM) Code*» [57] – «*Компанія означає власника судна або будь-яку іншу організацію чи особу, таку як керівник або фрахтувальник судна без екіпажу, якій власник судна передав відповідальність за експлуатацію судна і яка, беручи на себе таку відповідальність, погодилася нести усі обов'язки та зобов'язання, передбачені Міжнародним кодексом з управління безпекою (МКУБ)*» [46]. До перекладу слова *company* застосовано транскодування (адаптивне), де запозичене слово *company* адаптовано як *компанія*.

«*Declarant means the person lodging a transit declaration in his own name or the person in whose name such a declaration is lodged*» [52] – «*Декларант означає особу, яка подає транзитну декларацію від свого імені або особу, від імені якої подається така декларація*» [46]. У цьому прикладі термін *declarant* транскрибується як *декларант*.

«*INCOTERMS 2010 (International Commercial Terms 2010 (ICC rules for the use of domestic and international trade terms) – a set of 11 international standard trade terms (also known as delivery terms) used in international trade contracts, created and maintained by the International Chamber of Commerce*» [73] – *(Правила Міжнародної торгової палати (ICC) для використання торгових*

термінів у національній та міжнародній торгівлі» [47]. Тут аббревіатуру «INCOTERMS 2010» транскрибовано в «ІНКОТЕРМС 2010».

«Logistics – the optimization of transport, storage, handling and packaging of goods and services from the point of origin to the point of consumption. Essentially, logistics is about getting the right thing, in the right place, for the right price. Logistics is the part of supply chain management encompassing transport and inventory, while only barely dealing with the production process» [47] – «Логістика – це оптимізація транспортування, зберігання, обробки, упаковки товарів і послуг від пункту походження до пункту споживання. По суті, логістика – це доставка чітко визначеної речі в конкретне місце за конкретною ціною. Логістика є частиною менеджменту ланцюга поставок, що охоплює транспортування й управління товарними запасами, якщо вона не пов'язана виключно з виробничим процесом» [47]. У цьому прикладі ми бачимо адаптивне транскодування терміну *logistics* в українське *логістика*.

Описовий переклад (експлікація) – «це такий прийом перекладу нових лексичних елементів вихідної мови, коли слово, словосполучення, термін чи фразеологізм замінюється в мові перекладу словосполученням (або більшим за кількістю компонентів словосполученням), яке адекватно передає зміст цього слова або словосполучення (терміна), наприклад, *wail* – автомобіль з високими динамічними якостями» [12, с. 297].

«Gate Pass means document authorizing goods specified therein to be brought out of a fenced-in port or terminal area» [47] – «Пропуск на товар означає документ, який дає право на вивезення зазначених в ньому товарів із території, що охороняється в порту або кінцевому пункті» [47]. У цьому прикладі при перекладі «*Gate Pass*» на *пропуск на товар* додано слово *товар* для пояснення, що саме отримує пропуск.

«Focal point for port security means the body designated by each Member State to serve as contact point for the Commission and other Member States and to facilitate, follow up and provide information on the application of the port security measures laid down in this Directive» [55] – «Координаційний центр з питань

безпеки (охорони) порту означає орган, який призначає кожна держава-член для виконання функцій контактного пункту для Комісії та інших держав-членів, а також для полегшення, відстеження та інформування про застосування заходів з охорони порту, встановлених у цій Директиві» [46]. У цьому прикладі «focal point» перекладено більшим за кількістю компонентів «координаційний центр з питань».

«Goods receipt – document issued by a port, warehouse/shed, or terminal operator acknowledging receipt of goods specified therein on conditions stated or referred to in the document» [47] – «Розписка в отриманні товарів – це документ, який видається портом, складом / депо чи оператором терміналу, що підтверджує отримання зазначених у ньому товарів згідно умов, указаних у цьому документі, або які даються у посиланні цього документа» [47].

В англійській мові термін «receipt» має більше значення: це і «квитанція», і «отримання», і «документ, що підтверджує прийом». З огляду на тлумачення терміну використано *розписка* (документ, що забезпечує підтвердження отримання), додано уточнення «в отриманні товарів», щоб пояснити, що саме підтверджує розписка.

«In-bond cargo means cargo moving under Customs control where duty has not yet been paid» – «Нерозмитнений вантаж, який знаходиться на митному складі – це вантажі, які проходять митний контроль, при чому за них ще не було сплачене мито». У цьому прикладі шляхом експлікації розкрито який саме вантаж і де він знаходиться через відповідний опис: «нерозмитнений вантаж, який знаходиться на митному складі».

«Interoperability means that services, data contents, data exchange formats and frequencies are harmonised in such a way that RIS users have access to the same services and information on a European level» [55] – «Операційна сумісність означає, що служби, вміст даних, формати та періодичність обміну даними гармонізовані в такий спосіб, щоб користувачі PIC мали доступ до тих самих служб та інформації на європейському рівні» [46]. Термін «interoperability» відтворено українською більш детальним «операційна сумісність» для

точнішої передачі сутності терміну з огляду на його тлумачення.

Конкретизація значення – «лексична трансформація, внаслідок якої слово (термін) ширшої семантики в оригіналі замінюється словом (терміном) вужчої семантики» [12, с. 300].

«*Craft means a vessel or item of floating equipment*» [54] – «Плавучий засіб означає судно або одиницю плавучого обладнання» [46]. З прикладу видно, що при перекладі застосовано конкретизацію значення, оскільки англійське «*craft*» має ширше значення – «судно», «літальний апарат», «ремесло», тут конкретизовано – «плавучий засіб».

Розглянемо ще один приклад конкретизації «*forwarding agent*» – «*експедитор; транспортний агент*», де застосовано конкретизацію тому, що в українській мові для адекватного перекладу потрібен точніший, більш вузький термін, який відображає реальний зміст професії у сфері перевезень.

Часто вживаний термін «*forwarding agent*» в англійській мові є досить загальним і може охоплювати різні функції: це особа чи компанія, яка займається організацією перевезення вантажів, посередництвом між відправником і перевізником, оформленням документів, логістикою тощо. При перекладі українською вжито варіанти: «експедитор» – усталений термін у сфері логістики та вантажних перевезень, що позначає саме спеціаліста, який організовує доставку товарів; та «транспортний агент» – уточнює сферу діяльності агента (пов'язану з транспортом).

В англійській «*forwarding agent*» є більш широким поняттям (будь-який агент, що займається «*forwarding*» – тобто пересиланням, відправкою, просуванням товару). В українській для точного розуміння терміна обирають конкретніші відповідники, що одразу вказують на професію (експедитор) або функцію у сфері транспорту (транспортний агент). Тобто при перекладі звужено загальне англійське слово «*agent*» (*агент* взагалі) до конкретного професійного терміна, який вживається у нашій мові в транспортно-логістичному контексті.

Генералізація – «лексична трансформація, коли слово із вужчим

значенням, що перекладається, замінюється у перекладі на слово із ширшим значенням» [12, с. 307].

Трансформація генералізації в текстах транспортної галузі, особливо у сфері міжнародного співробітництва, застосовується порівняно рідко. Це пояснюється тим, що внаслідок такої трансформації лексема з більш вузьким значенням замінюється у перекладі словом із ширшим, узагальненим змістом. Для текстів транспортного бізнесу, зокрема юридичних чи технічних документів, така заміна є небажаною, адже подібні тексти вимагають максимальної точності та однозначності формулювань.

У перекладі словосполучення «*Goods declaration for importation*» як «ввізна декларація» застосовано два різні перекладацькі прийоми – транскодування та генералізацію.

По-перше, елемент «*declaration*» передано за допомогою транскодування (адаптивного), тобто шляхом буквального відтворення іншомовного слова засобами української мови. Лексема декларація є прямим структурно-семантичним відповідником англійського *declaration* і відтворює його значення без істотних трансформацій.

По-друге, у перекладі спостерігається генералізація – заміна більш конкретного поняття ширшим за змістом. Зокрема, компонент «*goods*» («товари») було опущено, а його значення імпліцитно включене у вираз ввізна декларація. Таким чином, зміст оригінального словосполучення узагальнюється, зберігаючи при цьому його комунікативну функцію та контекстуальне значення.

Отже, переклад «ввізна декларація» є результатом комбінованого застосування транскодування (на рівні окремого лексичного елемента) та генералізації (на рівні структури всього словосполучення).

Додавання слова – «трансформація полягає у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі смислу речення (оригіналу), що передається, та/або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують в культурі мови перекладу» [12, с. 309].

У перекладі терміна *«foreign carrier permit»* як «дозвіл на здійснення зовнішніх перевезень» спостерігається застосування способу перекладу додавання. У даному випадку компоненти «на здійснення» та «зовнішніх» не мають прямих відповідників у вихідному словосполученні, проте забезпечують точніше відтворення його значення в контексті української мови.

Застосування додавання в цьому випадку є виправданим, оскільки дозволяє передати не лише формальну структуру, а й функціонально-семантичний зміст терміна *«foreign carrier permit»*, адаптуючи його до норм та очікувань цільової мовної спільноти.

«Business continuity procedure means procedure based on the use of paper documents, established to allow the lodging of the transit declaration and follow-up of the transit operation where it is not possible to use the procedure based on electronic data-processing techniques» [52] – *«Процедура забезпечення безперервної роботи означає процедуру, що ґрунтується на використанні паперових документів, запроваджену для подання транзитної декларації та контролю за транзитною операцією, коли відсутня можливість використовувати процедуру, що ґрунтується на засобах електронного опрацювання даних»* [46].

У перекладі терміна *«Business continuity procedure»* як «процедура забезпечення безперервної роботи» застосовано додавання. У наведеному прикладі англійський компонент *«continuity»* буквально означає «безперервність», однак у структурі українського перекладу з'являється розгорнута конструкція «забезпечення безперервної роботи», яка не має прямого формального відповідника в оригіналі. Елемент «забезпечення» є доданим компонентом, що конкретизує характер дії, притаманний процедурі і передає імпліцитний зміст вихідного терміна – діяльність, спрямована на підтримання безперервності бізнес-процесів. Додавання у цьому випадку сприяє не лише граматичній узгодженості перекладу, а й семантичному уточненню терміна, забезпечуючи його адекватність у контексті української професійної мови.

«*Buying Commission* means a fee paid by an importer to an agent for representing him or her in the purchase of goods being valued» [66] – «*Комісійна винагорода за купівлю* означає винагороду, що її сплачує імпортер агенту за представництво його інтересів під час купівлі оцінюваних товарів» [47].

В англійському терміні «*Buying Commission*» семантичне ядро зосереджене у двох компонентах: *buying* (купівля) та *commission* (комісія, винагорода). Однак у структурі українського перекладу з'являється розгорнутий вираз «комісійна винагорода за купівлю», де елемент «винагорода» виконує функцію доданого компонента. Він конкретизує економічну сутність поняття *commission*, уточнюючи, що йдеться не просто про комісійну дію чи операцію, а саме про плату (винагороду) за надані посередницькі послуги. Додавання у цьому випадку забезпечує семантичну точність та однозначність перекладу, адаптуючи англійський термін до термінологічних норм української мови й професійного дискурсу.

Модуляція – «варіювання форми повідомлення, що досягається шляхом зміни точки зору, фокусу або когнітивної категорії стосовно вихідного тексту; вона може мати лексичний або структурний характер» [42, с. 511]. Модуляція – це перехід між когнітивними категоріями.

Як зазначають Вінай і Дарбельне (Vinay & Darbelnet), модуляція передбачає не лише зміну граматичної форми, а насамперед зміну способу концептуалізації ситуації.

Згідно з класичною типологією Віная і Дарбельне, існує одинадцять основних типів модуляції, що відображають різні види когнітивних зрушень між мовою оригіналу та мовою перекладу. Серед них:

- заміна абстрактного поняття конкретним (і навпаки);
- передача причини через наслідок;
- засіб замінюється результатом;
- частина замінює ціле або навпаки;
- одна частина системи замінює іншу;
- зміна точки зору або напрямку дії;

- вираження значення через заперечення протилежного;
- зміна активної конструкції на пасивну або навпаки;
- заміна просторових категорій часовими;
- варіювання понять інтервалів, меж, відстані чи тривалості;
- заміна символу або метафори іншим, культурно релевантним образом.

Як підкреслюють Моліна та Альбір (Molina & Albir), модуляція може мати лексичний або структурний характер, а її мета – забезпечення природності та еквівалентності перекладу з урахуванням різниці у способах мислення та мовної картини світу [42, с. 499-500].

Розглянемо кілька прикладів модуляцій у текстах з термінологією транспортного бізнесу.

«Cable car means a cableway installation where the carriers are suspended from and propelled by one or more cables» [61] – «Підвісні вагони означає канатну дорогу, в якій засоби перевезення підвішені на одному або кількох канатах, що забезпечують їх рух» [46].

В англійській мові компонент *car* у складі словосполучення «*cable car*» не має звичного значення «автомобіль», а позначає транспортний засіб, який переміщується за допомогою троса або каната, – тобто за своєю сутністю ближчий до вагону. У процесі перекладу відбувається зміна точки зору на об'єкт: англійське «*car*» передає концепт «транспортного засобу» загалом, тоді як українське слово «вагон» конкретизує його з урахуванням реалій і технічної системи функціонування цього виду транспорту. Модуляція у цьому прикладі виявляється у переосмисленні когнітивної категорії – від категорії «автомобільного» типу («*car*») до категорії «рейкового/канатного» типу (вагон). Така зміна забезпечує семантичну точність і природність перекладу, узгоджуючи його з технічною термінологією та концептуальною системою української мови [18].

«Due date – the date when payment of duties and taxes is due» [76] – «Дата платежу – дата, на яку мита та податки підлягають сплаті» [47].

В англійській мові словосполучення «*due date*» має узагальнене значення – строк, до якого щось має бути виконано або сплачено, тобто воно охоплює ширше коло ситуацій (наприклад, термін здачі роботи, подання документів, сплати рахунку тощо). У процесі перекладу здійснюється звуження когнітивної категорії – інтерпретація значення цього терміна в межах конкретного контексту фінансово-економічної сфери, де «*due date*» означає саме дату здійснення платежу. У перекладі реалізовано модуляцію типу «конкретизація абстрактного», тобто зміна фокусу з абстрактного поняття «строк настання зобов'язання» на конкретне «*дату платежу*». Такий підхід забезпечує функціональну точність та відповідність термінологічним нормам української мови, зберігаючи при цьому змістовну еквівалентність щодо вихідного терміна.

«*Economic operators means the manufacturer, the authorised representative, the importer and the distributor*» [62] – «*Суб'єкти господарювання означає виробника, уповноваженого представника, імпортера та розповсюджувача*» [47].

В англійській словосполучення «*economic operators*» позначає будь-яких учасників економічної діяльності, зокрема підприємства, компанії, фізичних осіб або організації, які здійснюють виробничу, комерційну чи іншу господарську діяльність. У буквальному перекладі «*економічні оператори*» словосполучення звучить штучно та не відповідає термінологічним нормам української економічно-правової мови.

Застосована модуляція полягає у зміні концептуального підходу, де поняття «*operator*» (дослівно «той, хто діє, здійснює операції») передається не через буквальний еквівалент, а через український когнітивно ближчий термін «*суб'єкт господарювання*». У такий спосіб зміщується точка зору з «діяча» («*operator*») на «учасника правовідносин» – категорію, закріплену в українському законодавчому дискурсі. У цьому прикладі модуляція проявляється як зміна когнітивної категорії з операційної (діяльнісної) на правово-економічну (суб'єктну). Така трансформація забезпечує термінологічну точність, нормативність і природність перекладу, адаптуючи

зміст вихідного терміна до системи понять українського права та економіки.

«Holder of the procedure means: (a) the person who lodges the customs declaration, or on whose behalf that declaration is lodged; or (b) the person to whom the rights and obligations in respect of a customs procedure have been transferred» [66] – «Суб'єкт процедури означає: (а) особу, яка подає митну декларацію або від імені якої таку декларацію подано; або (b) особу, якій передано права та обов'язки стосовно митної процедури» [47].

В англійській мові слово «holder» у загальному значенні означає «той, хто володіє чимось», тобто наголошує на аспекті володіння або відповідальності. Однак буквальний переклад «володар процедури» був би семантично неузгодженим і неприродним для української мови. Термін «суб'єкт процедури» адекватно позначає особу чи орган, що бере участь або відповідає за виконання певної процедури. Модуляція у цьому прикладі виявляється як перехід від категорії володіння до категорії суб'єктності, що відображає різницю у концептуалізації дії між англійською та українською мовами.

«Non-Union goods means goods other than those referred to in point 23 or which have lost their customs status as Union goods» [66] – «Товари з третіх країн означає товари, що не є зазначеними в пункті 23 товарами, або товари, що втратили свій митний статус товарів Союзу» [46].

Словосполучення «non-Union goods» означає товари, які не походять з території Європейського Союзу або не мають статусу товарів Союзу. У перекладі здійснена заміна на більш зрозумілий контекстуальний вираз – на зрозумілий у митній практиці термін «товари з третіх країн». Така зміна не лише забезпечує термінологічну відповідність і природність перекладу, а й відтворює реальний зміст поняття у контексті міжнародної торговельно-митної практики.

«Remission means the waiving of the obligation to pay an amount of import or export duty which has not been paid» [66] – «Звільнення від сплати означає звільнення від зобов'язання сплатити суму ввізного або вивізного мита, яку не було сплачено» [46].

В англійській мові слово «*remission*» має широке значення «*пом'якшення, зменшення або скасування покарання, боргу чи платежу*». У буквальному перекладі воно могло б передаватися як «*пом'якшення*» або «*зменшення*», однак у митно-фінансовому контексті такий варіант не передає змісту терміна в повному обсязі. Модуляція проявляється як перехід від абстрактного до конкретного, тобто від узагальненого поняття «*remission*» до конкретизованого опису дії – звільнення від обов'язку сплатити.

«*Water displacement* means the immersed volume of the vessel, in cubic metres» [54] – «*Водотоннажність* означає об'єм підводної частини судна у кубічних метрах» [46].

Словосполучення «*water displacement*» буквально означає «*витіснення води*», і описує фізичний процес, який відбувається, коли корпус судна занурюється у воду, витісняючи певний її об'єм. Проте в цей процес є основою для вимірювання водотоннажності судна – тобто ваги води, витісненої судном, що дорівнює його масі [18].

При перекладі відбувається когнітивне зміщення: замість передачі самого процесу «*витіснення води*» передається результат цього процесу – «*водотоннажність*», тобто технічну характеристику судна. Це відповідає типу модуляції «*передача причини через наслідок*». Модуляція у даному прикладі проявляється у зміні точки зору з фізичного процесу на його кількісно вимірюваний результат, що дозволяє адаптувати термін до норм української термінології водного транспорту.

В ході дослідження було також виявлено використання комбінованих способів перекладу термінів для 20,1% від загальної кількості термінів (Рис. 2.4).

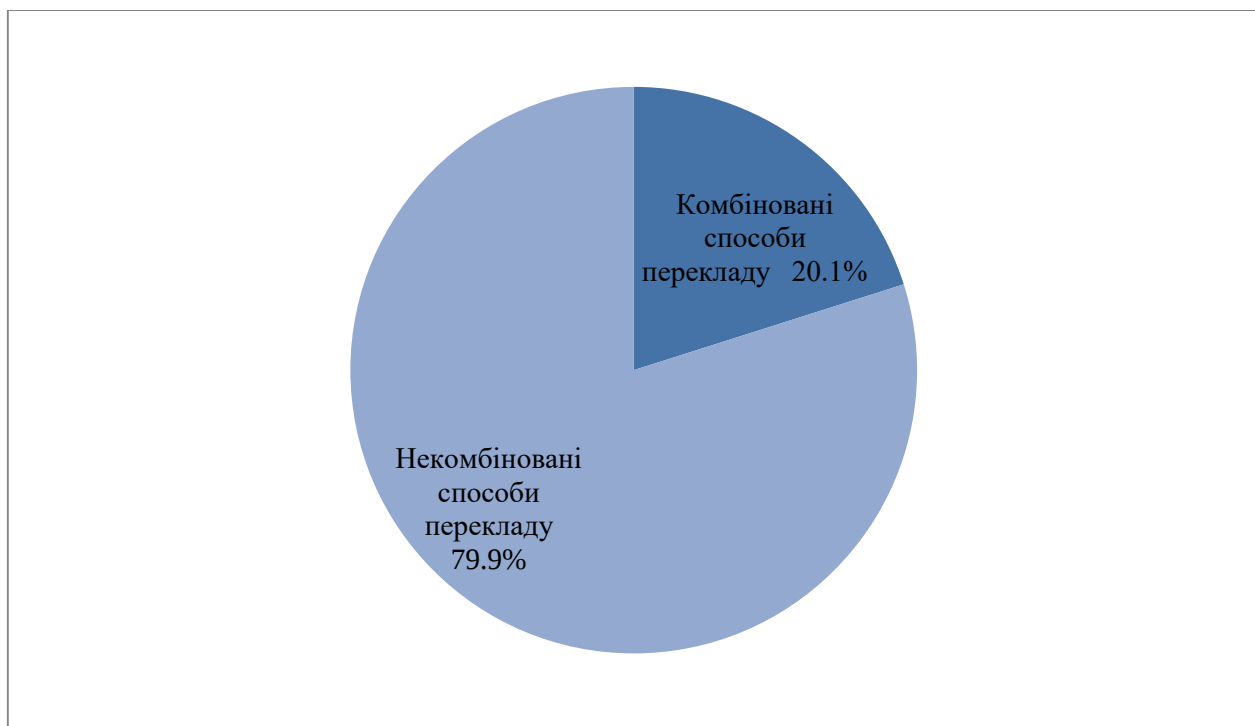

Рис. 2.4. Використання комбінованих та некомбінованих способів перекладу

Розглянемо випадки, коли використовуються два способи перекладу для одного терміна.

Так, у терміні «*cargo manifest*» – «вантажний маніфест» застосовано калькування «вантажний» для «*cargo*», та слово «*manifest*» транслітеровано в «маніфест».

Інший приклад, «*administrative settlement of a Customs offence*» – «адміністративне врегулювання митного правопорушення», для «*administrative*» використано транскодування (адаптивне), та калькування для «*settlement of a Customs offence*».

Разом з тим, зустрічаються більш складні випадки комбінування та кількома варіантами відтворення термінів українською мовою.

Наприклад, «*flight manifest*» перекладено як «маніфест польоту», де відтворено способом калькування «*flight*» як «пльоту» та «*manifest*» транслітеровано в «маніфест». В іншому варіанті аналізованої одиниці, її відтворено шляхом експлікації як «авіаційний польотний лист». Ми бачимо два українські варіанти перекладу «маніфест польоту» та «авіаційний

польотний лист».

Термін «*lumpsum rate*» має три варіанти відтворення українською «*тверда акордна ставка; фрахт за попередньо узгоджену суму; ставка «Лумпсум»*». Шляхом експлікації відтворено «*тверда акордна ставка; фрахт за попередньо узгоджену суму*», а для варіанту «*ставка «Лумпсум»*», використано калькування «*ставка*» та транслітеровано «*Лумпсум*».

Отже, в результаті аналізу встановлено, що переклад англійських термінів транспортної сфери в українській мові спирається на комплексне використання різних способів: калькування, транскодування, описового перекладу, конкретизації, генералізації, додавання, опущення та модуляції. Ці прийоми забезпечують точність і термінологічну узгодженість, враховуючи особливості англійських термінів та норми української мови.

Калькування переважає для перекладу складних термінів, а транскодування – для іншомовних запозичень. Описовий переклад використовується у випадках, коли термін є новим або потребує роз'яснення. Конкретизація та генералізація допомагають точно передати зміст термінів із ширшим або вузьким значенням. Додавання використовується для уточнення змісту, а модуляція забезпечує зміну точки зору для досягнення когнітивної еквівалентності. Трапляються випадки, коли одного способу не достатньо для адекватного перекладу, тоді застосовуються комбіновані варіанти.

Загалом переклад англійської транспортної термінології можливий лише за умови поєднання різних способів перекладу відповідно до контексту. Такий підхід гарантує точність, функціональність і відповідність нормам сучасної української терміносистеми, що є важливим для міжнародної транспортної комунікації.

Висновки до розділу 2

Проведене дослідження в другому розділі дозволило з'ясувати, що термінологія транспортного бізнесу являє собою складну лексико-семантичну систему. Її розвиток зумовлений інтеграцією економічних, технічних і правових чинників, а також постійним оновленням транспортної інфраструктури й міжнародного законодавства.

Транспортний бізнес – це вид підприємницької діяльності, пов'язаний із перевезенням пасажирів або вантажів різними видами транспорту з метою отримання прибутку. Транспортний бізнес включає сукупність підприємств, організацій та діяльностей, які забезпечують ці перевезення.

З огляду на природу діяльності транспортного бізнесу, нами виділено такі основні семантичні групи термінології транспортного бізнесу: термінологія видів транспорту та перевезень; термінологія інфраструктури; термінологія документообігу та митного оформлення; термінологія послуг та процесів; фінансово-економічна термінологія; термінологія вантажів; термінологія технічних засобів, технічних характеристик; термінологія суб'єктів транспортного бізнесу; термінологія сфери міжнародної торгівлі, правових та адміністративних аспектів.

В ході нашого дослідження ми проаналізували та розподілили усі терміни за цими 9 семантичними групами. Зокрема, 28,4% термінів відносяться до групи «Документи та митне оформлення», 13,0% – до групи «Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти», 12,0% – «Послуги та процеси», 11,5% – «Технічні засоби, технічні характеристики», 11,5% – «Фінансово-економічні категорії», 7,6% – «Суб'єкти транспортного бізнесу», 6,9% – «Види транспорту та перевезень», 5,2% – «Класифікація вантажів», 3,9% – «Інфраструктура».

Серед термінів що відносяться до документів та митного оформлення, ми виявили підгрупи термінів, у складі яких містяться такі компоненти, як: «*bill*», «*cargo*», «*goods*», «*certificate*», «*customs*», «*declaration*», що свідчить про типологічну впорядкованість терміносистеми та тенденцію до формування

стійких структурних моделей.

Серед усієї множини досліджуваних термінів, більшість термінів за структурою становлять словосполучення (складаються з кількох компонентів, які мають власну структуру та словотвірну специфіку) – 79,9%. Це пояснюється потребою у точності при їх відтворенні в українській мові та потребою у деталізації поняттєвого змісту.

Другою за чисельністю групою є прості терміни (складаються з одного слова) – 18,6%. Іноді зустрічаються складні терміни (складаються з двох або більше слів, що пишуться разом або через дефіс) – 1,5%.

Лексико-семантичний аналіз текстів сфери транспортного бізнесу показав, що їх характерною рисою є використання онімної лексики – передусім топонімів і ергонімів, які забезпечують точне визначення міжнародних угод, організацій, інституцій та географічних регіонів. Використовуються також ергоніми, що позначають нормативно-правові акти та міжнародні домовленості, адже вони фіксують усталені назви документів, необхідних для уніфікації процедур у світовій торгівлі та логістиці.

Важливою лексичною ознакою документів транспортної сфери є використання абревіатур, які виконують функцію компресії інформації та сприяють оперативності професійної комунікації.

У процесі аналізу фактичного матеріалу текстів, які містять термінологію сфери транспортного бізнесу, було виявлено застосування таких способів перекладу, як: калькування (дослівний або буквальний переклад) – 55,8%; транскодування: адаптивне 12,2%, транслітерація – 4,4%, транскрибування – 1,9%; описовий переклад (експлікація) – 10,2%; модуляція – 7,9%; конкретизація значення – 3,6%; додавання – 2,4%; опущення – 1,4%; генералізація – 0,2%.

У перекладі термінів найчастіше застосовувалось калькування, більше ніж у 50% термінів, решта – усі інші способи перекладу. Найменше використовувалась генералізація, оскільки узагальнення при перекладі термінів є небажаним явищем, яке може негативно вплинути на однозначність термінологічних визначень.

В ході дослідження було також виявлено використання комбінованих способів перекладу у 20,1% від загальної кількості термінів. Серед них трапляються як випадки, коли використовуються два способи перекладу для одного терміна, так і зустрічаються більш складні випадки комбінування та кількома варіантами відтворення термінів українською мовою.

Калькування переважає для перекладу складних термінів, а транскодування – для іншомовних запозичень. Описовий переклад використовується у випадках, коли термін є новим або потребує роз'яснення. Конкретизація та генералізація допомагають точно передати зміст термінів із ширшим або вужчим значенням. Додавання використовується для уточнення змісту, а модуляція забезпечує зміну точки зору для досягнення когнітивної еквівалентності. Трапляються випадки, коли одного способу не достатньо для адекватного перекладу, тоді застосовуються комбіновані варіанти.

ВИСНОВКИ

1. Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що термінологія як сукупність спеціальних мовних одиниць відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні ефективної професійної комунікації в межах конкретних галузей знань, зокрема у сфері транспортного бізнесу. Теоретичне осмислення поняття «термін» свідчить про його багатогранність і необхідність системного вивчення, що зумовлює актуальність термінознавства як окремого наукового напрямку досліджень.

Проведено аналіз поняття «термін» у лінгвістичному контексті. Встановлено, що терміни мають специфічні ознаки, серед яких головними є точність, однозначність, системність, емоційна нейтральність та функціональна визначеність. Ці ознаки відрізняють терміни від загальноновживаної лексики і підкреслюють їхню роль як інструментів пізнання, фахового мислення і професійного спілкування.

Дослідження термінів транспортної сфери необхідне для стандартизації професійного дискурсу, оптимізації процесів перекладу, навчання і міжнаціональної комунікації.

Ми визначили таке робоче поняття: термін (слово або словосполучення) – це мовний засіб вираження спеціального поняття у науково-технічній сфері, якому притаманні лаконічність, беземоційність, та точність.

У межах нашого дослідження термін сфери транспортного бізнесу розглядається як слово чи словосполучення, що виражає поняття у транспортному бізнесі і регулярно використовується у відповідному фаховому дискурсі.

Опрацьовано теоретичну основу для подальшого аналізу перекладознавчих аспектів англomовної термінології сфери транспортного бізнесу. Визначено, що структурний аналіз термінів буде здійснено на основі класифікації, де терміни поділяються на прості, складні та терміни-словосполучення. Такий підхід до поділу термінів є ключовим для фахової лексики сфери транспортного бізнесу і входить у різні класифікації, які

характеризують роль термінів і місце у термінологічній системі фахової мови.

2. Проведене дослідження в другому розділі дозволило з'ясувати, що термінологія транспортного бізнесу являє собою складну лексико-семантичну систему. Її розвиток зумовлений інтеграцією економічних, технічних і правових чинників, а також постійним оновленням транспортної інфраструктури й міжнародного законодавства.

Транспортний бізнес – це вид підприємницької діяльності, пов'язаний із перевезенням пасажирів або вантажів різними видами транспорту з метою отримання прибутку. Транспортний бізнес включає сукупність підприємств, організацій та діяльностей, які забезпечують ці перевезення.

З огляду на природу діяльності транспортного бізнесу, нами виділено такі основні семантичні групи термінології транспортного бізнесу: термінологія видів транспорту та перевезень; термінологія інфраструктури; термінологія документообігу та митного оформлення; термінологія послуг та процесів; фінансово-економічна термінологія; термінологія вантажів; термінологія технічних засобів, технічних характеристик; термінологія суб'єктів транспортного бізнесу; термінологія сфери міжнародної торгівлі, правових та адміністративних аспектів.

В ході нашого дослідження ми проаналізували та розподілили усі терміни за цими 9 семантичними групами. Зокрема, 28,4% термінів відносяться до групи «Документи та митне оформлення», 13,0% – до групи «Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти», 12,0% – «Послуги та процеси», 11,5% – «Технічні засоби, технічні характеристики», 11,5% – «Фінансово-економічні категорії», 7,6% – «Суб'єкти транспортного бізнесу», 6,9% – «Види транспорту та перевезень», 5,2% – «Класифікація вантажів», 3,9% – «Інфраструктура».

Серед усієї множини досліджуваних термінів, більшість термінів за структурою становлять словосполучення (складаються з кількох компонентів, які мають власну структуру та словотвірну специфіку) – 79,9%. Це пояснюється потребою у точності при їх відтворенні в українській мові та потребою у

деталізації поняттєвого змісту.

Другою за чисельністю групою є прості терміни (складаються з одного слова) – 18,6%. Іноді зустрічаються складні терміни (складаються з двох або більше слів, що пишуться разом або через дефіс) – 1,5%.

Лексико-семантичний аналіз текстів сфери транспортного бізнесу показав, що їх характерною рисою є використання онімної лексики – передусім топонімів і ергонімів, які забезпечують точне визначення міжнародних угод, організацій, інституцій та географічних регіонів. Використовуються також ергоніми, що позначають нормативно-правові акти та міжнародні домовленості, адже вони фіксують усталені назви документів, необхідних для уніфікації процедур у світовій торгівлі та логістиці.

Важливою лексичною ознакою документів транспортної сфери є використання абревіатур, які виконують функцію компресії інформації та сприяють оперативності професійної комунікації.

У процесі аналізу фактичного матеріалу текстів, які містять термінологію сфери транспортного бізнесу, було виявлено застосування таких способів перекладу, як: калькування (дослівний або буквальний переклад) – 55,8%; транскодування: адаптивне 12,2%, транслітерація – 4,4%, транскрибування – 1,9%; описовий переклад (експлікація) – 10,2%; модуляція – 7,9%; конкретизація значення – 3,6%; додавання – 2,4%; опущення – 1,4%; генералізація – 0,2%.

У перекладі термінів найчастіше застосовувалось калькування, більше ніж у 50% термінів, решта – усі інші способи перекладу. Найменше використовувалась генералізація, оскільки узагальнення при перекладі термінів є небажаним явищем, яке може негативно вплинути на однозначність термінологічних визначень.

В ході дослідження було також виявлено використання комбінованих способів перекладу – 20,1% від загальної кількості термінів. Серед них трапляються як випадки, коли використовуються два способи перекладу для одного терміна, так і зустрічаються більш складні випадки комбінування та кількома варіантами відтворення термінів українською мовою.

Калькування переважає для перекладу складних термінів, а транскодування – для іншомовних запозичень. Описовий переклад використовується у випадках, коли термін є новим або потребує роз'яснення. Конкретизація та генералізація допомагають точно передати зміст термінів із ширшим або вужчим значенням. Додавання використовується для уточнення змісту, а модуляція забезпечує зміну точки зору для досягнення когнітивної еквівалентності. Трапляються випадки, коли одного способу не достатньо для адекватного перекладу, тоді застосовуються комбіновані варіанти.

Переклад термінів у сфері транспортного бізнесу вимагає вивчення поняття мови оригіналу, щоб зрозуміти семантику терміна та обрати доцільний спосіб перекладу, здатний відтворити оригінальне значення.

Проведений аналіз продемонстрував перспективи для подальших розвідок, зокрема, урахування процесів євроінтеграції при створенні сучасних словників термінів сфери транспортного бізнесу, а також подальше вивчення лінгвостилістичних параметрів текстів відповідного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абабілова Н. М., Білокамінська В. Л. Особливості перекладу термінів українською мовою. *Молодий вчений*. № 2 (17) лютий, 2015 р. с. 34
2. Андрійчук М. Бізнес-дискурс та функціональний аспект фразеології бізнес-дискурсу. *Науковий блог Національний університет «Острозька академія»*. 16.12.2015. URL: <https://naub.oa.edu.ua/biznes-dyskurs-ta-funktsionalnyj-asp/>
3. Біян Н. Лексико-семантична та структурна класифікація термінів у галузі туризму в англійській мові. *Іноземна філологія*, 121, 2009, С.142- 149.
4. Гостева О. Крос-культурний контекст сучасної бізнес-комунікації. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку*: зб. наук. праць. Том 47. Міжнародний гуманітарний університет, Одеса. 17.12.2023. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v47i.723>
5. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. Київ: КМ Academia, 2000. 216 с.
6. Демиденко О. П., Горбатюк О. А. Терміносистема фахової мови сталого розвитку та її особливості. *Наукові записки національного університету «Острозька академія»*. 2014. Випуск 49. С. 37–39. Серія «Філологічна»
7. Дмитрасевич Р. До питання про класифікацію англomовних термінів юридичної психології. *Актуальні питання іноземної філології. Науковий журнал*, 2016, № 4, 51–56.
8. Дмитрасевич Р. Структурно-семантична організація англomовної термінології юридичної психології. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Розділ І. Термінознавство, 2013, № 20, С. 13–18.
9. Дудок Р. І. Термін та його структурно-семантичний потенціал. *Вісник СумДУ*. №3 (87), 2016. С. 18–23.
10. Єльнікова Н. І. Структурний аналіз юридичних термінів у сучасній українській літературній мові. *Сучасні проблеми правового, економічного*

та соціального розвитку держави : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, ХНУВС, 2018., С305–307.

11. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Учбовий посібник. Вінниця: Видавництво «Нова Книга». 2001, 459 с.
12. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
13. Квитко І. С. Термін у науковому документі. Львів: Вища школа, 1976. 128 с.
14. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу: навчальний посібник. Київ: Видавництво 2001. 290 с.
15. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад. Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2004. 284 с.
16. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2008. 512 с.
17. Крижанівська А. В. Склад і структура термінологічної лексики української мови. Київ: Наукова думка, 1984, 194 с.
18. Міщенко Т. В., Постоева О. Г., Бадьор. Особливості перекладу англійської термінології сфери транспортного бізнесу українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2025. Т. 2, №75. С. 112-119
19. Міщинська І. Особливості застосування професійного жаргону в бізнес-дискурсі. У Проблеми лінгвістики тексту, дискурсології, дискурс-аналізу 2016, (V), С. 103–106.
20. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків: «Основа». 2006.
21. Науменко Л. П. Лінгвоконцептосфера сучасного англійського бізнес-дискурсу в комунікативно-прагматичному вимірі. К. : Логос, 2015. 498 с.
22. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL:

<https://mindev.gov.ua/diialnist/evrointehratiia>

23. Постоева О. Г. Структурні аспекти дослідження англомовної термінології транспортного бізнесу. *Психолого-педагогічний супровід підготовки конкурентоспроможних фахівців: виклики сьогодення*: Збірник тез доповідей міжкафедрального наукового семінару 26 лютого 2025 р. Кафедра економіки, підприємництва та менеджменту; Кафедра психології та особистісного розвитку. ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 2025. С. 55-59. URL: <http://umo.edu.ua/materiali-konferencij-nimp/materiali-mizhkafedralnogho-naukovogho-seminaru-26-ljutogho-2025-r-psikhologho-pedagoghichnij-suprovid-pidghotovki-konkurentospromozhnikh-fakhivciv-vikliki-sjoghodennja--kafedra-ekonomiki-pidprijemnictva-ta-menedzhmentu-kafedra-psikhologhiji-ta-osobisti>
24. Рожков Ю. Г. Термін та термінологія. *Молодий вчений*, 2016, 12.1 (40), С. 386–371.
25. Русакова А. В. Особливості ділового дискурсу як різновиду лінгвістичної комунікації. 2023. URL: http://confcontact.com/2013_06_07/36_Rysakova.html
26. Сілютіна І. Lexical and grammatical transformations in English business terminology translation. *Відновлення транспортної інфраструктури України*: Зб. матеріалів Всеукраїнської наукової конференції здобувачів освіти та молодих учених, Київ. НТУ, 2023. 246 с.
27. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля- К., 2006. 716 с.
28. Юшкевич В. І. Тематичні моделі англомовного ділового дискурсу: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Житомир, 2016. 258 с.
29. Янковець О. В. Англійська термінологія як різновид спеціальної лексики. *У парадигмі пізнання: гуманітарні питання*, 2017, 1(21), 2–9.
30. Donnelon A., Gray B., Bougon M. G. Communication, Meaning and Organized Action. *Administrative Science Quarterly*. 1986. № 31.Р. 43–55.

31. Bargiela-Chiappini F., Nickerson C., Planken B. Business discourse. 2007, Palgrave Macmillan, 282 p.
32. Daniushina Y. Business linguistics and business discourse. *Caliodosco*, 2010, 8(3), 241–247.
33. Danyushina Y. Business Linguistics – A New Interdisciplinary Synergy. *International Journal of Arts & Sciences*, 2011, 4.18, 177–186.
34. Gold L. D. Studies in Etymology and Etiology: With Emphasis on Germanic, Jewish, Romance and Slavic Languages. Universidad de Alicante, 2009, 872 p.
35. Katz B. Turning Practical Communication into Business Power. London : Mercury, 1989. 144 p.
36. Laurén Ch., Nordman M. Special Language: From Humans Thinking to Thinking Machines. Multilingual Matters. 1989, 499 p.
37. Nazarova T. B. Business English. An Introductory Course for Advanced Students of Language and Literature. Dialog-MSU. 2000, 161 p.
38. Sinclair J. M. Preface. *International Journal of Corpus Linguistics*, 2007, 12(2), 155–157.
39. Biber D., Reppen R. The Cambridge Handbook of English Corpus Linguistics. Cambridge & New York: Cambridge University Press. 2015. 204 p.
40. Clavel M. S. F. Corpus Linguistics and its Applications in Higher Education. *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, 2010, 23, 51–67.
41. Cabré M. T. Terminology: Theory, Methods and Applications. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing. 1998. 10 p.
42. Molina L., Albir A. H. Translation techniques revisited: A dynamic and functionalist approach. **Meta*, 2002, 47*(4), 498–512.
<https://doi.org/10.7202/008033ar>
43. Sager J. C. Practical Course in Terminology Processing. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing. 1990.
<https://doi.org/10.1075/z.44>

44. Vinay J.-P., Darbelnet J. Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction. Paris: Didier. 1958
45. Vinay J.-P., Darbelnet J. Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins. 1995.

СПИСОК СЛОВНИКІВ І ДОВІДНИКІВ

46. Глосарій термінів *acquis* ЄС. Урядовий портал. Офіційна сторінка.
<https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes/glosarij-terminiv-acquis-yes>
47. Спрощення процедур торгівлі: англо-український словник термінів [Електронний ресурс] / Валентин Валентинович Верьовкін. Київ: Європейський університет, 2019. 300 електрон. опт. диск (CD-ROM) (Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова).
48. Business Dictionary [Electronic resource]. URL:
<http://www.businessdictionary.com>
49. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/>
50. Maruso Zh. Dictionary of linguistic terms. 1960. 378 p.
51. Oxford Reference. *Linguistic Encyclopaedic Dictionary*. URL:
<https://www.oxfordreference.com/page/142>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

Закони, директиви та конвенції ЄС:

52. Convention on a common transit procedure (EU). Конвенція про процедуру спільного транзиту. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
53. Council Directive 92/29/EEC of 31 March 1992 on the minimum safety and health requirements for improved medical treatment on board vessels. Директива Ради 92/29/ЄЕС від 31 березня 1992 року про мінімальні санітарно-гігієнічні вимоги та вимоги до безпечності для покращення

медичного обслуговування на борту суден. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>

54. Council Directive of 9 November 1987 on access to the occupation of carrier of goods by waterway in national and international transport and on the mutual recognition of diplomas, certificates and other evidence of formal qualifications for this occupation. Директива Ради від 9 листопада 1987 року про доступ до професійної діяльності оператора перевезень товарів національними і міжнародними водними шляхами, а також про взаємне визнання дипломів, сертифікатів та інших офіційних посвідчень кваліфікації для її здійснення. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
55. Directive 2005/44/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on harmonised river information services (RIS) on inland waterways in the Community. Директива Європейського Парламенту і Ради 2005/44/ЄС від 7 вересня 2005 року про гармонізовані річкові інформаційні служби (PIC) на внутрішніх водних шляхах Співтовариства. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
56. Directive 2006/126/EC of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006 on driving licences. Директива Європейського Парламенту і Ради 2006/126/ЄС від 20 грудня 2006 року про посвідчення водія. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
57. Directive 2009/16/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on port State control. Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/16/ЄС від 23 квітня 2009 року про контроль державою порту. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
58. Directive 2010/35/EU of the European Parliament and of the Council of 16 June 2010 on transportable pressure equipment and repealing Council Directives 76/767/EEC, 84/525/EEC, 84/526/EEC, 84/527/EEC and 1999/36/EC. Директива Європейського Парламенту і Ради 2010/35/ЄС від 16 червня 2010 року про пересувне обладнання, що працює під тиском, і скасування директив Ради 76/767/ЄЕС, 84/525/ЄЕС, 84/526/ЄЕС,

- 84/527/ЄЕС та 1999/36/ЄС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
59. Intergovernmental Organisation for International Carriage by Rail (OTIF). (2021) *Uniform Rules concerning the Contract for International Carriage of Goods by Rail*. Retrieved from: https://otif.org/fileadmin/user_upload/otif_verlinkte_files/07_veroeff/01_COTIF_80/cotif-cim-1980-e.PDF
60. Regulation (EC) No 391/2009 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on common rules and standards for ship inspection and survey organisations. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 391/2009 від 23 квітня 2009 року про загальні правила та стандарти для організацій, що здійснюють перевірку та огляд суден. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
61. Regulation (EU) 2016/424 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on cableway installations and repealing Directive 2000/9/EC Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/424 від 9 березня 2016 року про канатні дороги та скасування Директиви 2000/9/ЄС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
62. Regulation (EU) 2016/425 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on personal protective equipment and repealing Council Directive 89/686/EEC. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2016/425 від 9 березня 2016 року про засоби індивідуального захисту та скасування Директиви Ради 89/686/ЄЕС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>
63. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний

Регламент про захист даних). URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>

64. Regulation (EU) No 165/2014 of the European Parliament and of the Council of 4 February 2014 on tachographs in road transport, repealing Council Regulation (EEC) No 3821/85 on recording equipment in road transport and amending Regulation (EC) No 561/2006 of the European Parliament and of the Council on the harmonisation of certain social legislation relating to road transport.

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 165/2014 від 4 лютого 2014 року про тахографи на дорожньому транспорті, скасування Регламенту Ради (ЄЕС) № 3821/85 про реєструвальне обладнання на дорожньому транспорті та внесення змін до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 561/2006 про гармонізацію деякого соціального законодавства, пов'язаного з дорожнім транспортом. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>

65. Regulation (EU) No 530/2012 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2012 on the accelerated phasing-in of double-hull or equivalent design requirements for single-hull oil tankers. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 530/2012 від 13 червня 2012 року про прискорене поетапне впровадження вимог щодо подвійного корпусу чи еквівалентної конструкції для нафтоналивних суден з одинарним корпусом. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>

66. Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/acquis.html>

Терміни із законодавства функціонування Світової Організації Торгівлі (СОТ), учасником якої є Україна у частині транспортного бізнесу:

67. Agreement on Pre-Shipment Inspection (in WTO). Угода про передвідвантажувальну інспекцію (в COT). URL: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/psi_e.htm
68. Agreement on Technical Barriers to Trade (TBT) (in WTO). Угода про технічні бар'єри в торгівлі (УТБ) (в COT). URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/tbt_e/tbt_e.htm
69. Customs Convention on the International Transport of Goods under Cover of TIR Carnets; "TIR Convention" (UNECE). Митна конвенція про та міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП; „Конвенція МДП” (ЄЕК ООН). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_012#Text
70. European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road (UNECE). Європейська Угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ЄЕК ООН). URL: <https://www.un-ilib.org/content/periodicals/24118613>
71. European Agreement on Main International Railway Lines (AGC). Європейська Угода про міжнародні магістральні залізничні лінії. URL: <https://unece.org/fileadmin/DAM/trans/doc/2017/sc2/ECE-TRANS-63-Rev.3e.pdf>
72. General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ). URL: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_e.htm
73. INCOTERMS 2010; International Commercial Terms 2010 (ICC rules for the use of domestic and international trade terms). ІНКОТЕРМС 2010 (Правила Міжнародної торгової палати (ICC) для використання торгових термінів у національній та міжнародній торгівлі). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_014#Text
74. International Maritime Dangerous Goods Code (IMDG Code) Міжнародний кодекс морського перевезення небезпечних вантажів (МКМ ПНВ). URL:

URL: https://www.international-maritime-rescue.org/Pages/Site/imo-documents-home/Category/imo-documents?gad_source=1&gad_campaignid=20085965473&gbraid=0AAAAACgrdAKQdaL3-96kF7cPrvfEJ8VAv&gclid=CjwKCAiAlrXJBhBAEiwA-5pgwv9CfxK_w4oonj4VImggndNwdrey3tMXzSl-6gVrdqJ6uaBv9cvF6BoCZ_oQAvD_BwE

75. International Ship and Port Facility Security Code (ISPS). Міжнародний кодекс з охорони суден і портових споруд (ОСПС). https://eshop.liberoservices.org/index.php/list-of-seminar/marine/security-imo-model-courses/product/isps-other-international-conventions-for-cso-sso?limitstart=8&gad_source=1&gad_campaignid=952506633&gbraid=0AAAAADoop2dA7MhaIxx_4NwngWPjIoCkO&gclid=CjwKCAiAlrXJBhBAEiwA-5pgwmpKnf1sPTrUFB_royxkKFz3fnh2vQnesYeS4evP4114jPv5Z9IsthoCR_AQAvD_BwE
76. Kyoto Convention (official name International Convention on Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention)). Кіотська конвенція (офіційне найменування: Міжнародна конвенція про сприяння та погодження митних процедур). URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/international-convention-on-the-simplification-and-harmonisation-of-customs-procedures.html>
77. Rules for International Carriage of Dangerous Goods by Rail (RID) Правила міжнародного перевезення небезпечних вантажів по залізницях (ПМПНВ). URL: https://otif.org/en/?page_id=1105
78. Rules for International Carriage of Freight (CIM) Правила міжнародних вантажних перевезень (ПМВП) (ЦІМ). URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://treaties.un.org/doc/Publication/CTC/Ch_XI_C_8.pdf
79. TIR Convention (TIR – Transport International Routier) (Customs Convention on International Transportation of Goods using TIR carnets). Конвенція МДП (митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням

книжки МДП). URL: <https://unece.org/transport/tir>

ДОДАТКИ

Додаток А

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
1.	acceptance of goods	прийняття товарів; прийняття вантажів	калькування; модуляція	Послуги та процеси
2.	administrative settlement of a Customs offence	адміністративне врегулювання митного правопорушення	транскодування (адаптивне), калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
3.	age	вік	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
4.	advance ruling	попереднє рішення	калькування	Документи та митне оформлення
5.	anti-fouling system	протиобросні системи	калькування, транскодування (адаптивне)	Технічні засоби, технічні характеристики
6.	Aircraft General Declaration	генеральна авіаційна декларація	калькування	Документи та митне оформлення
7.	alongside delivery	доставка вантажу до борту судна	модуляція, калькування	Послуги та процеси
8.	airport of departure	аеропорт відправлення	транскодування (адаптивне), калькування	Інфраструктура
9.	affreightment/ freightment	фрахтування	калькування	Послуги та процеси
10.	Air Waybill (AWB)	авіавантажна накладна	калькування	Документи та митне оформлення
11.	Amended rule	правило з поправками	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
12.	appeal	скарга	калькування	Документи та митне оформлення
13.	amount	сума	калькування	Фінансово-економічні категорії
14.	appeal procedure	апеляційна процедура	калькування	Документи та митне оформлення
15.	Application for goods control Certificate	заява на свідоцтво про контроль товарів	калькування	Документи та митне оформлення
16.	Application for phytosanitary certificate	заява на фітосанітарне свідоцтво	калькування, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
17.	assessment of duties and taxes	обчислення мит і податків	калькування	Фінансово-економічні категорії
18.	Attached to frontier trade	пов'язаний з прикордонною торгівлею	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
19.	authentication	встановлення справжності	калькування	Послуги та процеси
20.	authorized representative	уповноважений представник	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
21.	Bill of Lading (B/L)	коносамент; транспортна	калькування	Документи та митне

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
		накладна		оформлення
22.	bogie exchange station; transfer station	станція заміни колісних пар	експлікація	Інфраструктура
23.	border control	прикордонний контроль	калькування	Документи та митне оформлення
24.	border procedures; border-crossing procedures	прикордонні процедури; процедури перетину кордону	калькування	Послуги та процеси
25.	bordereau	бордеро	транскодування (транскрибування)	Документи та митне оформлення
26.	bulk	маса; обсяг	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
27.	business continuity procedure	процедура забезпечення безперервної роботи	експлікація	Послуги та процеси
28.	bulk cargo	насипний вантаж; навалювальний вантаж; наливний вантаж	калькування, конкретизація	Класифікація вантажів
29.	buying Commission	комісійна винагорода за купівлю	додавання	Фінансово-економічні категорії
30.	cabotage (air)	каботаж (повітряний)	транскодування (транскрибування)	Види транспорту та перевезень
31.	cable car	підвісні вагони	модуляція	Технічні засоби, технічні характеристики
32.	cargo declaration	вантажна декларація	калькування, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
33.	cargo handling organization	організація, яка обробляє вантаж	додавання	Суб'єкти транспортного бізнесу
34.	cargo insurance	страхування вантажу	калькування	Послуги та процеси
35.	cargo load	вантажопідйомність	модуляція	Технічні засоби, технічні характеристики
36.	cargo manifest	вантажний маніфест	калькування, транскодування (транслітерація)	Документи та митне оформлення
37.	cargo receipt	вантажна квитанція	калькування	Документи та митне оформлення
38.	cargo reports	звіти про вантажоперевезення	калькування	Документи та митне оформлення
39.	cargo waybill	вантажна накладна	калькування	Документи та митне оформлення
40.	carriage	перевезення	калькування	Послуги та процеси
41.	Carriage and Insurance Paid to (CIP)	перевезення і страхування оплачені до	калькування	Фінансово-економічні категорії
42.	Carriage Paid To (CPT)	перевезення оплачено до	калькування	Фінансово-економічні категорії
43.	carriage by air	авіаперевезення	калькування	Види транспорту та перевезень;
44.	carriage by sea	морське перевезення	калькування	Види транспорту та перевезень;
45.	carriage way	проїжджа частина дороги	калькування	Інфраструктура

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
46.	carrier (road transport)	перевізник (автомобільний транспорт)	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
47.	craft	плавучий засіб	конкретизація	Технічні засоби, технічні характеристики
48.	carrier	перевізник	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
49.	carrier identification	ідентифікація перевізника	калькування	Послуги та процеси
50.	carrier name	найменування перевізника	калькування	Документи та митне оформлення
51.	carrier permit	дозвіл на здійснення перевезень	додавання	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
52.	carriers repair	ремонт перевізника	калькування	Послуги та процеси
53.	cash in advance (C.I.A.)	передоплата	калькування	Фінансово-економічні категорії
54.	cash on delivery (C.O.D.)	Оплата при доставці; накладений платіж	Калькування; експлікація	Фінансово-економічні категорії
55.	cash with order (C.W.O.)	оплата при замовленні	калькування	Фінансово-економічні категорії
56.	certificate of compliance	сертифікат відповідності	калькування	Документи та митне оформлення
57.	certificate of manufacture	сертифікат про виготовлення	калькування	Документи та митне оформлення
58.	certificate of origin (C/O; COO)	сертифікат походження	калькування	Документи та митне оформлення
59.	certification authority (for e-signature)	сертифікуючий орган (для електронного підпису)	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
60.	certified declaration of origin	засвідчена декларація про походження	калькування	Документи та митне оформлення
61.	chargeable weight	оплачувана вага	калькування	Фінансово-економічні категорії
62.	charges	збір	калькування	Фінансово-економічні категорії
63.	checking the Goods declaration	Перевірка товарної декларації	калькування	Послуги та процеси
64.	clean bill of lading	чистий коносамент	калькування	Документи та митне оформлення
65.	clearance certificate	митний сертифікат	конкретизація	Документи та митне оформлення
66.	code lists	класифікатори	модуляція	Документи та митне оформлення
67.	collective paper	інкасові документи	експлікація	Документи та митне оформлення
68.	complaint	скарга	калькування	Документи та митне оформлення

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
69.	combined transport	змішане перевезення	калькування	Види транспорту та перевезень;
70.	consolidated shipment	збірна відправка	калькування	Послуги та процеси
71.	consolidation of goods	консолідація вантажів	модуляція транскодування (адаптивне)	Послуги та процеси
72.	consolidator	експедитор, який організовує збірні відправки; консолідатор	експлікація, транскодування (адаптивне)	Суб'єкти транспортного бізнесу
73.	company	компанія	транскодування (адаптивне)	Суб'єкти транспортного бізнесу
74.	container	контейнер	транскодування (адаптивне)	Технічні засоби, технічні характеристики
75.	container terminal	контейнерний термінал	транскодування (адаптивне, транслітерація)	Інфраструктура
76.	conformity assessment	оцінювання відповідності	калькування	Послуги та процеси
77.	control card	картка контролера	модуляція	Документи та митне оформлення
78.	conveyance	перевезення	калькування	Послуги та процеси
79.	conveyance of passengers; carriage of passengers	перевезення пасажирів	калькування	Послуги та процеси
80.	country of origin of goods	країна походження товарів	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
81.	country of destination	країна призначення	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
82.	country	країна	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
83.	cover note	тимчасове свідоцтво про страхування; ковернот	експлікація, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
84.	customs and documentation procedures	митні процедури і документообіг	модуляція	Документи та митне оформлення
85.	customs legislation	митне законодавство	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
86.	customs controls	митний контроль	калькування, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
87.	customs authorities	митні органи	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
88.	Customs area	митна зона	калькування	Документи та митне

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
				оформлення
89.	customs office of departure	митниця відправлення	опущення	Документи та митне оформлення
90.	customs office of transit	митниця транзиту	опущення, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
91.	customs office of destination	митниця призначення	калькування	Документи та митне оформлення
92.	customs formalities	митні формальності	калькування	Документи та митне оформлення
93.	Customs barrier	митний бар'єр	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
94.	Customs broker	митний брокер	калькування транскодування (транслітерація)	Документи та митне оформлення
95.	customs representative	митний представник	калькування	Документи та митне оформлення
96.	Customs clearance charges	митні збори; збори за митне очищення	опущення; калькування	Фінансово-економічні категорії
97.	Customs clearance department	відділ митного оформлення	опущення, додавання	Документи та митне оформлення
98.	Customs transit	митний транзит	калькування, транскодування (транскрибування)	Послуги та процеси
99.	Customs union	митний союз	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
100.	Customs valuation	митна оцінка	калькування	Документи та митне оформлення
101.	Customs value	митна вартість	калькування	Фінансово-економічні категорії
102.	Customs warehouse	митний склад	калькування	Документи та митне оформлення
103.	customs procedure	митна процедура	калькування	Документи та митне оформлення
104.	customs debt	митний борг	калькування	Фінансово-економічні категорії
105.	customs status	митний статус	калькування, транскодування (транслітерація)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
106.	customs supervision	митний нагляд	калькування	Документи та митне оформлення
107.	commercial policy measures	заходи торговельної політики	калькування	Міжнародна торгівля, правові та

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
				адміністративні аспекти
108.	cross-border processing	транскордонне опрацювання	калькування	Послуги та процеси
109.	Dangerous Goods Requirement (DGR)	докладні дані щодо небезпечних вантажів	експлікація	Класифікація вантажів
110.	dangerous goods (road transport)	небезпечні вантажі (автомобільний транспорт)	калькування	Класифікація вантажів
111.	declaration of maritime labour compliance	декларація про дотримання трудових норм у морському судноплаванні	експлікація	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
112.	Decision	Рішення	калькування	Документи та митне оформлення
113.	declarant	декларант	транскодування (транскрибування)	Документи та митне оформлення
114.	debt	борг	калькування	Фінансово-економічні категорії
115.	debtor	боржник	калькування	Фінансово-економічні категорії
116.	dead freight	мертвий фрахт	калькування	Фінансово-економічні категорії
117.	deductions	утримання	калькування	Послуги та процеси
118.	Delivered at Frontier	поставка до кордону	модуляція	Послуги та процеси
119.	Delivered at Place	поставка в місце призначення	модуляція	Послуги та процеси
120.	Delivered at Terminal	поставка на термінал	модуляція, транскодування (транслітерація)	Послуги та процеси
121.	Delivered Duty Paid	поставка з оплатою мита	модуляція	Послуги та процеси
122.	delivery release	дозвіл на поставку	модуляція	Документи та митне оформлення
123.	demurrage	штраф / неустойка за простій	експлікація	Фінансово-економічні категорії
124.	description of goods	опис товару	калькування	Документи та митне оформлення
125.	Despatch Advice	повідомлення про відправлення	модуляція	Документи та митне оформлення
126.	distributor	розповсюджувач	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
127.	detention	затримання	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
128.	digital tachograph	цифровий тахограф	калькування, транскодування (адаптивне)	Технічні засоби, технічні характеристики
129.	drag lift	буксирний витяг	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
130.	Destination Control	заява про контроль місця	калькування,	Документи та митне

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
	Statement (DCS)	призначення	транскодування (адаптивне)	оформлення
131.	diversification of routes	диверсифікація маршрутів	транскодування (адаптивне), калькування	Послуги та процеси
132.	document management	управління документообігом	модуляція	Послуги та процеси
133.	double-hull oil tanker	нафтоналивне судно з подвійним корпусом	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
134.	door-to-door delivery	доставка товарів „від дверей до дверей”	калькування, додавання	Послуги та процеси
135.	driver card	картка водія	калькування	Документи та митне оформлення
136.	due date	дата платежу	модуляція	Документи та митне оформлення
137.	duties and taxes	мита і податки	калькування	Фінансово-економічні категорії
138.	duty on import	імпортне мито	калькування	Фінансово-економічні категорії
139.	effective circumference of wheel tyres	ефективна довжина кола колісних шин	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
140.	enterprise	підприємство	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
141.	export duty	вивізне мито	калькування	Фінансово-економічні категорії
142.	economic operator	економічний оператор	калькування, транскодування (адаптивне, транслітерація)	Суб'єкти транспортного бізнесу
143.	economic operators	суб'єкти господарювання	модуляція	Суб'єкти транспортного бізнесу
144.	electronic business e-business	електронний бізнес; електронні ділові операції;	транскодування (адаптивне); експлікація	Послуги та процеси
145.	electronic data-processing techniques	засоби електронного опрацювання даних	модуляція	Технічні засоби, технічні характеристики
146.	electronic transit system	електронна транзитна система	калькування, транскодування (адаптивне)	Технічні засоби, технічні характеристики
147.	electronic commerce	електронна торгівля	калькування, транскодування (адаптивне)	Фінансово-економічні категорії
148.	Electronic Data Interchange (EDI)	електронний обмін даними	калькування, транскодування (адаптивне)	Технічні засоби, технічні характеристики
149.	exit summary declaration	загальна декларація вибуття	калькування	Документи та митне оформлення

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
150.	Ex Works	франко завод	калькування	Види транспорту та перевезень;
151.	exchange control declaration (import)	декларація валютного контролю (імпорт)	калькування, транскодування (транслітерація)	Документи та митне оформлення
152.	exit regulations	правила вивезення	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
153.	expedited procedures for express shipment	прискорені процедури для експрес-перевезень	калькування	Документи та митне оформлення
154.	export agent	експортний агент; агент з експорту	транскодування (адаптивне, транслітерація)	Суб'єкти транспортного бізнесу
155.	export broker	експортний брокер; брокер з експорту	транскодування (адаптивне, транслітерація)	Суб'єкти транспортного бізнесу
156.	expanded inspection	розширена перевірка	калькування	Документи та митне оформлення
157.	export clearance	експортне очищення; дозвіл митниці на експорт	калькування, транскодування (транслітерація), експлікація	Документи та митне оформлення
158.	export declaration	експортна декларація; експортна вантажна декларація	транскодування (транслітерація, адаптивне); додавання	Документи та митне оформлення
159.	export duties and taxes	експортні мита і податки	калькування, транскодування (адаптивне)	Фінансово-економічні категорії
160.	export of goods	експорт товарів	транскодування (транскрибування), калькування	Фінансово-економічні категорії
161.	export trading company	експортна торгова компанія; компанія-експортер	транскодування (адаптивне), калькування; опущення	Суб'єкти транспортного бізнесу
162.	export transaction	експортна операція	транскодування (адаптивне), калькування	Фінансово-економічні категорії
163.	export/import tax	податок на експорт / імпорт	транскодування (транскодування, транслітерація), калькування	Фінансово-економічні категорії
164.	express carrier	експрес-перевізник	транскодування (адаптивне), калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
165.	express delivery service	служба термінової доставки	модуляція	Суб'єкти транспортного бізнесу
166.	fees and formalities related to importation and exportation	збори і формальності, пов'язані з імпортом та експортом	калькування, опущення	Документи та митне оформлення
167.	ferry-liner shipment	поромно-лінійні відвантаження	калькування	Види транспорту та перевезень
168.	fiscal transit duty	фіскальне транзитне мито	калькування, транскодування (адаптивне)	Фінансово-економічні категорії
169.	flat-rate tariff	однакова / єдина ставка; єдиний тариф	експлікація	Фінансово-економічні категорії

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
170.	flight manifest	маніфест польоту; авіаційний польотний лист	калькування; експлікація	Документи та митне оформлення
171.	floating equipment	плавуче обладнання	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
172.	floating establishment	плавуча споруда	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
173.	floating object	плавучий об'єкт	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
174.	foreign carrier permit	дозвіл на здійснення зовнішніх перевезень	додавання	Документи та митне оформлення
175.	foreign trade	зовнішня торгівля	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
176.	foreign trade restrictions	обмеження у зовнішній торгівлі	калькування	Фінансово-економічні категорії
177.	formalities to be completed	формальності, які підлягають виконанню	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
178.	forwarder	експедитор; перевізник	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
179.	Forwarder's Certificate of Transport	транспортний сертифікат експедитора	калькування, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
180.	Forwarder's Warehouse Receipt	складська розписка експедитора	калькування,	Документи та митне оформлення
181.	Forwarding agent	експедитор; транспортний агент	конкретизація; калькування транскодування (транслітерація)	Суб'єкти транспортного бізнесу
182.	foul bill of lading	накладна з застереженнями про пошкодження товару	експлікація	Документи та митне оформлення
183.	fairway information	інформація про фарватер	калькування	Інфраструктура
184.	Free Customs zone	вільна митна зона	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
185.	free Customs zone stock	склад на вільній митній зоні	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
186.	Free In (F.I.)	навантаження коштом фрахтувальника	експлікація	Фінансово-економічні категорії
187.	Free In and Out (F.I.O.)	вільно від витрат за навантаження та розвантаження	експлікація	Фінансово-економічні категорії
188.	Free of capture and seizure (F.C & S)	вільно від захоплення і арешту	калькування	Документи та митне оформлення

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
189.	Free trade agreement	Угода про вільну торгівлю	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
190.	freedom of transit	свобода транзиту	калькування, транскодування (адаптивне)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
191.	freight bill	фрахтова накладна	калькування	Документи та митне оформлення
192.	freight charge	плата за фрахт	калькування	Фінансово-економічні категорії
193.	freight charges and costs payable to berth, dock, shed, warehouse	транспортні податки та збори, які сплачуються за використання причалу, дока, депо та складу	експлікація	Фінансово-економічні категорії
194.	freight commission	комісія за фрахт	калькування	Фінансово-економічні категорії
195.	freight company	компанія-фрахтувальник	калькування, транскодування (адаптивне)	Суб'єкти транспортного бізнесу
196.	freight declaration	вантажна декларація	калькування	Документи та митне оформлення
197.	freighter	вантажне судно	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
198.	Freight Forwarder	вантажний експедитор	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
199.	freight flow	вантажопотік	калькування	Види транспорту та перевезень
200.	focal point for port security	координаційний центр з питань безпеки (охорони) порту	експлікація	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
201.	funicular railway	рейковий фунікулер	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
202.	group of undertakings	група підприємств	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
203.	holder of the procedure	суб'єкт процедури	модуляція	Документи та митне оформлення
204.	high-speed vessel	швидкісне судно	опущення	Технічні засоби, технічні характеристики
205.	overland transport	сухопутний транспорт	калькування	Види транспорту та перевезень;
206.	River Waybill	річкова накладна	калькування	Документи та митне оформлення
207.	road & rail ferry ramp	комбінований автомобільний і залізничний міст	експлікація	Інфраструктура
208.	Road Consignment Note	автодорожня накладна	калькування	Документи та митне оформлення
209.	Full container load (FCL)	повне завантаження контейнера	калькування	Класифікація вантажів
210.	Gate Pass	пропуск на товар	додавання	Документи та митне

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
				оформлення
211.	gateway	перевалочний пункт	модуляція	Інфраструктура
212.	general cargo	генеральний (змішаний, збірний) вантаж	калькування, конкретизація	Класифікація вантажів
213.	Generalized System of Preferences (GSP)	загальна (загальна, генеральна, узагальнена) система преференцій	калькування, конкретизація, транскодування (адаптивне)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
214.	Goods control certificate	свідоцтво про контроль товарів	калькування, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
215.	Goods declaration for Customs transit	декларація на товари для митного транзиту	калькування, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
216.	Goods declaration for home use	декларація на товари для внутрішнього споживання	модуляція, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
217.	Goods declaration for importation	ввізна декларація	генералізація, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
218.	Goods receipt (carriage)	розписка в отриманні вантажу (доставка)	експлікація	Документи та митне оформлення
219.	“Greener and safer” goods road vehicles	„екологічний і безпечний” вантажний автомобільний транспорт	модуляція	Види транспорту та перевезень;
220.	gross weight	вага брутто	калькування,	Класифікація вантажів
221.	groupage	комплектація дрібних відправок у збірні відправки	експлікація	Класифікація вантажів
222.	handling	обробка вантажів; перевалка	конкретизація	Послуги та процеси
223.	handling facilities	вантажно-розвантажувальні засоби	експлікація	Технічні засоби, технічні характеристики
224.	harbor dues	портові збори	калькування	Фінансово-економічні категорії
225.	harmonization	гармонізація; узгодження	транскодування (адаптивне), конкретизація	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
226.	harmonized code	гармонізований код	транскодування(транскрибування)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
227.	harmonized system (HS)	гармонізована система	транскодування (адаптивне)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
228.	haul	доставка вантажу; рейс	модуляція	Послуги та процеси
229.	haulage	транспортування; доставка	конкретизація; калькування	Послуги та процеси
230.	house airwaybill	експедиторська авіанакладна	експлікація	Документи та митне оформлення
231.	inspector	інспектор	транскодування (транскрибування)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
				аспекти
232.	identification of means of transport	ідентифікація виду транспорту	калькування	Послуги та процеси
233.	importer	імпортер	транскодування (транслітерація)	Суб'єкти транспортного бізнесу
234.	import transaction	імпортна операція	калькування, транскодування (адаптивне)	Фінансово-економічні категорії
235.	import duty	ввізне мито	калькування	Фінансово-економічні категорії
236.	interface	інтерфейс	транскодування (транскрибування)	Технічні засоби, технічні характеристики
237.	in-bond cargo	нерозмитнений вантаж, який знаходиться на митному складі	експлікація	Класифікація вантажів
238.	indirect export	непрямий експорт	калькування, транскодування (транскрибування)	Фінансово-економічні категорії
239.	initial inspection	первинна перевірка	калькування	Документи та митне оформлення
240.	inland carrier	внутрішній перевізник	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
241.	inland navigation	плавання внутрішніми водними шляхами	експлікація	Види транспорту та перевезень
242.	inland transport; domestic operations	внутрішні перевезення; внутрішній транспорт	калькування, модуляція	Види транспорту та перевезень
243.	input data	вхідні дані	калькування	Документи та митне оформлення
244.	in-quota	в межах квоти	експлікація, транскодування (адаптивне)	Фінансово-економічні категорії
245.	insurance policy	страховий поліс	калькування	Документи та митне оформлення
246.	integrity	бездоганність (відсутність корупції)	модуляція, експлікація	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
247.	intermodal container	контейнер для комбінованого перевезення	експлікація	Технічні засоби, технічні характеристики
248.	intermodal transport	інтермодальне перевезення	транскодування (адаптивне), калькування	Види транспорту та перевезень
249.	intermodality	інтермодальність	транскодування (адаптивне)	Види транспорту та перевезень
250.	interoperability	сумісність / взаємопов'язаність (комп'ютерних систем)	експлікація	Документи та митне оформлення
251.	inland waterway vessel	судно внутрішнього плавання	конкретизація	Технічні засоби, технічні характеристики
252.	inventory control	управління запасами	калькування	Послуги та процеси
253.	invoice	рахунок-фактура	калькування	Документи та митне оформлення
254.	inspection database	база даних про результати перевірок	експлікація	Документи та митне оформлення

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
255.	just-in-time delivery	поставка „точно-в-строк”; постачання; поставка за графіком	калькування, експлікація	Послуги та процеси
256.	land carriage	наземне / сухопутне перевезення	калькування	Види транспорту та перевезень
257.	land haulage	вантажоперевезення	конкретизація	Види транспорту та перевезень
258.	large capacity vessel	великотоннажне судно	конкретизація	Технічні засоби, технічні характеристики
259.	less than container load (LCL)	дрібна відправка, недостатня для повного завантаження контейнера	експлікація	Класифікація вантажів
260.	lift-on-lift-off (Lo-Lo)	вертикальний метод вивантаження і навантаження (Лo-Лo)	експлікація, транскодування (транслітерація)	Послуги та процеси
261.	liner shipping	рейсові перевезення	модуляція	Види транспорту та перевезень
262.	logistics	логістика	транскодування (адаптивне)	Послуги та процеси
263.	loose goods; bulk goods	неупакований, насипний навалювальний вантаж	модуляція	Класифікація вантажів
264.	lumpsum rate	тверда акордна ставка; фрахт за попередньо узгоджену суму; ставка „Лумпсум”;	експлікація; транскодування (транслітерація)	Фінансово-економічні категорії
265.	manifest	маніфест; декларація вантажу; вантажний маніфест; список товарів на судні	транскодування (транслітерація), експлікація	Документи та митне оформлення
266.	manufacturer	виробник	калькування	Суб’єкти транспортного бізнесу
267.	marking	маркування	калькування	Класифікація вантажів
268.	marks	маркувальні знаки	конкретизація	Класифікація вантажів
269.	maritime labour certificate	свідоцтво про відповідність трудовим нормам у морському судноплаванні	експлікація	Документи та митне оформлення
270.	mate’s receipt	штурманська розписка	модуляція	Документи та митне оформлення
271.	methods of Customs valuation	методи митної оцінки	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
272.	minimum bill of lading; min. B/L	мінімальний фрахт (згідно коносаменту); мінімум коносамента	експлікація	Фінансово-економічні категорії
273.	mixed cargo	змішаний вантаж	калькування	Класифікація вантажів
274.	modality	модальність (в залежності від контексту принцип, метод)	транскодування (адаптивне), експлікація	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
275.	mode of delivery	спосіб поставки (товарів)	калькування	Послуги та процеси
276.	motion sensor	датчик руху	калькування	Технічні засоби,

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
				технічні характеристики
277.	Master Reference Number (MRN)	основний референтний номер	калькування	Документи та митне оформлення
278.	machine-readable format	машинозчитуваний формат	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
279.	more detailed inspection	більш детальна перевірка	калькування	Документи та митне оформлення
280.	model law on electronic commerce	типовий закон про електронну торгівлю	експлікація	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
281.	mode of transport	вид транспорту	калькування	Види транспорту та перевезень
282.	most convenient route	найпридатніший шлях	калькування	Види транспорту та перевезень
283.	most-favoured-nation principle	принцип найбільшого сприяння	модуляція	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
284.	most-favoured-nation treatment	режим найбільшого сприяння	модуляція	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
285.	multimodal transport	мультимодальні перевезення; змішані перевезення;	калькування	Види транспорту та перевезень
286.	multimodal/combined transport document	документ змішаного/комбінованого перевезення	калькування, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
287.	multimodal transport document	документ змішаного перевезення	калькування, транскодування (адаптивне)	Документи та митне оформлення
288.	national treatment	національний режим	калькування транскодування (адаптивне)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
289.	night time	нічний час	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
290.	net weight	вага нетто	калькування	Класифікація вантажів
291.	non-discrimination	недискримінація	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
292.	non-Union goods	товари з третіх країн	модуляція	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
293.	non-tariff measures	нетарифні заходи	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
294.	Notice of circumstances preventing delivery (goods)	повідомлення про виникнення перешкод для постачання (вантажу)	експлікація	Документи та митне оформлення
295.	Notice of circumstances preventing transport (goods)	повідомлення про виникнення перешкод для перевезення (вантажу)	експлікація	Документи та митне оформлення
296.	notification	офіційне повідомлення; повідомлення, нотифікація	додавання, калькування	Документи та митне оформлення
297.	notification clauses (WTO)	положення про нотифікації	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
298.	operability	правила експлуатації	експлікація	Технічні засоби, технічні характеристики
299.	Other charges, amount	інші витрати, в сумі	калькування	Фінансово-економічні категорії
300.	Other charges, collect	інші витрати, які підлягають сплаті	калькулювання з додаванням	Фінансово-економічні категорії
301.	out of profile	негабаритний вантаж	модуляція	Класифікація вантажів
302.	overland transport	сухопутний транспорт	калькування, транскодування (транслітерація)	Види транспорту та перевезень
303.	occupation of carrier of goods by waterway vessel	діяльність перевізника вантажів судном водними шляхами	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
304.	packing instructions	інструкції щодо упаковки	калькування	Документи та митне оформлення
305.	package	упаковка; вантажне місце	конкретизація	Класифікація вантажів
306.	packing list	пакувальний лист; відвантажувальна специфікація	калькування, конкретизація	Документи та митне оформлення
307.	parallel import	паралельний імпорт	транскодування (адаптивне, транслітерація)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
308.	part load	часткове завантаження	калькування	Послуги та процеси
309.	part load consignment	часткова / неповна партія товару / вантажу	калькування, додавання	Документи та митне оформлення
310.	payment agreement	платіжна угода	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
311.	passenger vessel	пасажирське судно	калькування	Види транспорту та перевезень
312.	payment order	платіжне доручення	калькування	Документи та митне оформлення
313.	person	особа	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
314.	performance of the	виконання контракту	калькування	Послуги та процеси

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
	contract			
315.	perishable goods	швидкопсувні товари	калькування	Класифікація вантажів
316.	person established in the customs territory of the Union	особа, що має осідок на митній території Союзу	експлікація	Суб'єкти транспортного бізнесу
317.	perishable foodstuffs	швидкопсувні харчові продукти	калькування	Класифікація вантажів
318.	permanent business establishment	постійне комерційне представництво	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
319.	presentation of goods to customs	пред'явлення товарів митниці	калькування	Документи та митне оформлення
320.	Phytosanitary certificate	фітосанітарне свідоцтво	транскодування (адаптивне), калькування	Документи та митне оформлення
321.	pick up and delivery	збір вантажів у клієнтів та їх доставка перевізнику	експлікація	Послуги та процеси
322.	placing on the market	введення в обіг	модуляція	Послуги та процеси
323.	Personal Protective Equipment (PPE)	засоби індивідуального захисту	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
324.	Proforma invoice	рахунок-проформа	транскодування (транслітерація), калькування	Документи та митне оформлення
325.	proof of delivery	підтвердження доставки вантажу	конкретизація	Документи та митне оформлення
326.	purchase	закупівля	калькування	Послуги та процеси
327.	purchase order confirmation	підтвердження доручення на покупку	калькування	Документи та митне оформлення
328.	pusher	штовхач	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
329.	port	порт	транскодування (транслітерація)	Інфраструктура
330.	port facility	портова споруда	калькування	Інфраструктура
331.	port security authority	орган охорони порту	калькування	Інфраструктура
332.	quantitative restrictions/quotas	кількісні обмеження / квоти	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
333.	rail consignment note	залізнична накладна	калькування	Документи та митне оформлення
334.	railway gauge	ширина залізничної колії	експлікація	Технічні засоби,

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
				технічні характеристики
335.	recreational craft	прогулянкове судно	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
336.	receiving date	дата отримання	калькування	Документи та митне оформлення
337.	re-exportation	реекспорт	транскодування (адаптивне)	Фінансово-економічні категорії
338.	re-export declaration	декларація зворотного вивозу	транскодування (адаптивне), калькування	Документи та митне оформлення
339.	re-export notification	повідомлення про зворотний вивіз	калькування	Документи та митне оформлення
340.	Recognised Organisation	визнана організація	калькування, транскодування (адаптивне)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
341.	re-importation	реімпорт	транскодування (адаптивне)	Фінансово-економічні категорії
342.	release (of goods or cargo)	випуск (товарів або вантажів)	калькування	Документи та митне оформлення
343.	repayment	повернення платежу	експлікація	Фінансово-економічні категорії
344.	restriction	обмеження	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
345.	release of goods	випуск товарів	калькування	Документи та митне оформлення
346.	remission	звільнення від сплати	експлікація	Фінансово-економічні категорії
347.	repair	ремонт	калькування	Послуги та процеси
348.	recording equipment or analogue tachograph	реєструвальне обладнання або аналоговий тахограф	калькування, транскодування (адаптивне)	Технічні засоби, технічні характеристики
349.	river information services (RIS)	річкові інформаційні служби	калькування, транскодування (адаптивне)	Інфраструктура
350.	Road Consignment Note	автодорожня накладна	калькування, додавання	Документи та митне оформлення
351.	Road haulage	вантажні автомобільні перевезення	експлікація	Види транспорту та перевезень
352.	rolling road	„шосе, що біжить”	калькування	Види транспорту та перевезень
353.	roll-on roll-off (Ro-Ro)	горизонтальний метод навантаження та вивантаження („Ро-Ро”)	експлікація, транскодування (транслітерація)	Послуги та процеси
354.	route	маршрут; дорога	калькування	Інфраструктура

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
355.	Rules of origin	Правила походження	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
356.	seal	пломба; печатка	калькування	Класифікація вантажів
357.	seal a container	опечатувати контейнер	калькування	Послуги та процеси
358.	sealing	пломбування	калькування	Послуги та процеси
359.	sea shipping	морські перевезення	калькування	Види транспорту та перевезень
360.	sender	відправник	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
361.	ship	судно	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
362.	ship/port interface	взаємодія судно/порт	калькування	Послуги та процеси
363.	ship	вантажити	модуляція	Послуги та процеси
364.	ship at anchorage	судно на якорній стоянці	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
365.	shipment	вантаж; відвантаження; партія	конкретизація	Класифікація вантажів
366.	Ship's General Declaration	генеральна декларація на судно	калькування	Документи та митне оформлення
367.	shipper	вантажовідправник; експортер	калькування; модуляція	Суб'єкти транспортного бізнесу
368.	shipping capacities	перевізні потужності	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
369.	shipping documentation	товаросупровідна документація	модуляція	Документи та митне оформлення
370.	shipping line	судноплавна лінія	калькування	Інфраструктура
371.	shipping company	судноплавна компанія	калькування, транскодування (адаптивне)	Суб'єкти транспортного бізнесу
372.	Single Window	Єдине вікно	калькування	Документи та митне оформлення
373.	Small and medium-sized enterprises (SMEs)	підприємства малого та середнього бізнесу	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
374.	smuggling; contraband	контрабанда	калькування; транскодування (адаптивне)	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
375.	stoppage of an operation	припинення операції	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
376.	strategic traffic information	стратегічна інформація про рух	калькування	Інфраструктура

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
377.	statutory certificate	обов'язковий сертифікат	калькування	Документи та митне оформлення
378.	stream of supply	вантажопотік	модуляція	Види транспорту та перевезень
379.	tachograph or recording equipment	тахограф або реєструвальне обладнання	транскодування, (адаптивне), калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
380.	tachograph card	картка тахографа	транскодування (адаптивне), калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
381.	tug	буксир	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
382.	tank wagon	вагон-цистерна	калькування, транскодування (адаптивне)	Технічні засоби, технічні характеристики
383.	tactical traffic information	тактична інформація про рух	калькування	Інфраструктура
384.	technical barriers to trade (TBT)	технічні бар'єри в торгівлі	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
385.	terminal operator	оператор терміналу	калькування	Інфраструктура
386.	technical specification	технічні специфікації	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
387.	terms of delivery	умови поставки	калькування	Документи та митне оформлення
388.	temporary storage declaration	декларація тимчасового зберігання	калькування	Документи та митне оформлення
389.	time measurement	вимірювання часу	калькування	Послуги та процеси
390.	tractor	тягач	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
391.	transit	транзит	транскодування (транскрибування)	Види транспорту та перевезень
392.	third country	третя країна	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
393.	traffic flow	транспортний потік	калькування	Види транспорту та перевезень
394.	transit accompanying document	транзитний супровідний документ	транскодування (адаптивне), калькування	Документи та митне оформлення
395.	transhipment	перевантаження	калькування	Послуги та процеси
396.	transport axes	транспортні осі	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики

№	Оригінал	Переклад	Способи перекладу	Семантична група
397.	transport-unit	транспортна одиниця	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
398.	transportation	перевезення	калькування	Послуги та процеси
399.	transportable pressure equipment	пересувне обладнання, що працює під тиском	експлікація	Технічні засоби, технічні характеристики
400.	Union goods	товари Союзу	калькування	Міжнародна торгівля, правові та адміністративні аспекти
401.	undertaking	підприємство	калькування	Суб'єкти транспортного бізнесу
402.	urgent consignment	термінова поставка	калькування	Класифікація вантажів
403.	value declaration	декларація про вартість	калькування	Документи та митне оформлення
404.	value insured	застрахована вартість	калькування	Фінансово-економічні категорії
405.	veterinary certificate	ветеринарне свідоцтво	калькування	Документи та митне оформлення
406.	vessel	судно	калькування	Технічні засоби, технічні характеристики
407.	waybill	транспортна накладна	калькування	Документи та митне оформлення
408.	water displacement	водотоннажність	модуляція	Технічні засоби, технічні характеристики

Додаток Б

Лексико-семантичні особливості текстів у сфері транспортного бізнесу:

1. Використовуються власні назви для номінації учасників процесу, щодо яких застосовувався призначений документ. Залежно від типів онімів, можна виділити такі:

1) топоніми, що використовуються у назвах міжнародних договорів, назвах міжнародних організацій [46, 47, 52-79]:

«Paris MOU (the Memorandum of Understanding on Port State Control)» – «Паризький меморандум», «Paris MOU region» – «Регіон Паризького

меморандуму»;

«Istanbul Convention» – «Стамбульська конвенція»;

«Kyoto Convention (official name *International Convention on Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention)*) (see also *Revised Kyoto Convention*)» – «Киотська конвенція (офіційне найменування: *Міжнародна конвенція про сприяння та погодження митних процедур*) (див. також *Переглянута Киотська конвенція*)»;

«Free Trade Area of the Americas (FTAA)» – «зона вільної торгівлі країн Америки (АЛКА)»;

«European Agreement on Main International Railway Lines (AGC)» – «Європейська угода про міжнародні магістральні залізничні лінії (СМЖЛ)».

2) ергоніми як назви установ, організацій та представницьких органів [46, 47, 52-79]:

«National Trade and Transport Facilitation Committee (NTTFC)» – «Національний комітет зі сприяння торгових і транспортних процедур»;

«International Preliminary Examination Authority (IPEA)» – «Орган міжнародної попередньої експертизи».

3) ергоніми - назви міжнародних домовленостей [46, 47, 52-79]:

«Rules for International Carriage of Freight (CIM)» – «Правила міжнародних вантажних перевезень (ПМВП)»;

«Rules for International Carriage of Dangerous Goods by Rail (RID)» – «Правила міжнародного перевезення небезпечних вантажів по залізницях (ПМПНВ)»;

«INCOTERMS 2010; International Commercial Terms 2010 (ICC rules for the use of domestic and international trade terms)» – «ІНКОТЕРМС 2010 (Правила Міжнародної торгової палати (ICC) для використання торгових термінів у національній та міжнародній торгівлі)»;

«International Convention on the Harmonization of Frontier Control of Goods; Harmonization Convention» – «Міжнародна Конвенція про

узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах»;

«International Convention on Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention)» – «Міжнародна конвенція про сприяння та погодження митних процедур»;

«International Maritime Dangerous Goods Code (IMDG Code)» – «Міжнародний кодекс морського перевезення небезпечних вантажів (МКМ ПНВ)»;

«International Ship and Port Facility Security Code (ISPS Code)» – «Міжнародний кодекс з охорони суден і портових споруд (ОСПС)»;

«July Package» – «Липневий пакет домовленостей»;

«General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)» – «Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ)»;

«Generalized System of Preferences (GSP)» – «загальна (генеральна, узагальнена) система преференцій»;

«Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade» – «Рамкові стандарти безпеки та сприяння світовій торгівлі»;

«European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road (ADR)» – «Європейська угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ)»;

«European Agreement on Main International Railway Lines (AGC)» – «Європейська угода про міжнародні магістральні залізничні лінії (СМЖЛ)»;

«Customs Convention on the International Transport of Goods under Cover of TIR Carnets; «TIR Convention» – «Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП; «Конвенція МДП»;

«Convention concerning International Transport by Rail (COTIF)» – «Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ; КМЖП)»;

«Agreement on Pre-Shipment Inspection» – «Угода про передвідвантажувальну інспекцію»;

«Agreement on Technical Barriers to Trade (TBT)» – «Угода про технічні

бар'єри в торгівлі (УТБ)»;

«*Trans-European Transport Network (TEN)*» – «Європейська транспортна мережа (ЄТМ)»;

«*Advance Cargo Information System (ACIS)*» – «Система попереднього повідомлення про пересування вантажів (АКІС)».

2. Використання аббревіатур [46, 47, 52-79]:

«*ADR (European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road)*» – «ДОПНВ (Європейська Угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів)»;

«*AGC (European Agreement on Main International Railway Lines)*» – «Європейська Угода про міжнародні магістральні залізничні лінії»;

«*TIR Convention (TIR – Transport International Routier)*» – «Конвенція МДП»;

«*ISO Country Code*» – «код країн ISO».